

Erika Julku & Tuulia Kiiski

SIRKUSTA VARHAISKASVATUKSEEN

Sirkusopas 5–6-vuotiaiden lasten ryhmiin

Opinnäytetyö
Sosionomi

2017

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Erika Julku & Tuulia Kiiski	Sosionomi (AMK)	Joulukuu 2017
Opinnäytetyön nimi Sirkusta varhaiskasvatukseen Sirkusopas 5–6-vuotiaiden lasten ryhmiin		46 sivua 36 liitesivua
Toimeksiantaja Päiväkoti Sakara		
Ohjaaja Johanna Jussila		
Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä on valmistettu sirkuskansio varhaiskasvattajien käytettäväksi heidän toimintansa suunnittelemisen tueksi päivähoidossa. Sirkuskansio on tehty päivähoidon työntekijöiden tarpeeseen, ja sen sisältö on valittu varhaiskasvattajien näkökulmasta. Kansiota on pyritty tekemään selkeä ja helppokäyttöinen, jotta jokainen varhaiskasvattaja osaa sitä käyttää ja voi hyödyntää kansion materiaaleja varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään kolmea lapsen eri kehitysosa-aluetta varhaiskasvatuksessa: sosiaalista-, liikunnallista- sekä taidekasvatuksellista kehitystä. Lisäksi kuvataan, kuinka sirkus voi osaltaan kehittää näitä lapsen kehitysosa-alueita osana päivähoidon arkea. Sirkuksen hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa onnistuu parhaiten, kun se liitetään mukaan osaksi jokapäiväistä ja monipuolista toimintaa. Siksi teoriaosuudessa tuodaan esiin sirkuksen hyödyt lapsen kehitykselle monesta eri näkökulmasta, vaikka työn teoria painottuukin erityisesti lapsen sosiaalisen kehityksen tarkasteluun. Opinnäytetyön toiminnallinen produkti, sirkuskansion valmistaminen, avataan vaiheittain aina sisällön määrittämisestä valmiin kansion kokoamiseen saakka. Sirkuskansion sisältöön on myös vaikuttanut päiväkoti Sakaran henkilökunta. Materiaalisältö kansioon koottiin yhteisten keskustelujen sekä toisen opiskelijan oman sirkustaiteen osaamisen pohjalta. Sirkusaiheinen kansio sisältää sirkusaiheista musiikkia, kirjallisuutta, askartelua ja tempukortit. Tämän projektin tuotoksena syntyi 36- sivuinen monipuolista materiaalia kattava sirkuskansio, jota voidaan käyttää kaikissa 5–6-vuotiaiden lasten päiväkotiryhmissä. Sirkuskansio voidaan ottaa helposti käyttöön jokaisessa päivähoitoyksikössä ympäri maan, sillä koko kansio löytyy liitteenä tämän opinnäytetyön lopusta.		
Asiasanat varhaiskasvatus, sirkus, sosiaalinen kehitys, motorinen kehitys, taidekasvatus		

Author (authors)	Degree	Time
Erika Julku & Tuulia Kiiski	Bachelor of Social Services	December 2017
Thesis title		46 pages 36 pages of appendices
Circus for early childhood education A zcircus guide to 5–6-year-old children groups		
Commissioned by		
The kindergarten Sakara		
Supervisor		
Johanna Jussila		
In this functional bachelor thesis project a circus folder was prepared for the use of early childhood educators to support the planning of their activities in daycare. The circus folder was made for the needs of daycare workers and the content of it was chosen from the point of view of the early childhood educators. The first part of the theory is about three different developmental areas in early childhood education: social, motoric and art education development. In addition, it is described how circus can help to develop these child development areas as a part of day care. The use of the circus in early childhood education is the most successful when it is included into everyday and versatile activities. Therefore, there is a section in the theory about the benefits of the circus to the development of the child from many different perspectives even if the theory is focused especially on the social development of children. The functional product of the thesis, making a circus folder, is described step by step from defining the content until the finished folder is compiled. The workers of kindergarten Sakara have also affected the content of the folder. The material content was collected based on the joint discussions and the expertise of circus arts by one of the authors. The circus folder includes music, literature, hobby crafts and trick cards with circus theme. The result of this project was a 36-page versatile circus folder that can be used in all 5–6-year-old children's nursery groups. The circus folder can be easily introduced in each day care unit around the country, as the entire folder can be found attached at the end of this thesis.		
Keywords		
circus, early childhood education, social development, motoric development, art education		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	SOSIAALISTEN TAITOJEN KEHITTYMINEN VARHAISKASVATUKSESSA	7
2.1	Sosiaalisuuden eri muodot	8
2.2	Varhaiskasvatuksen merkitys sosiaaliseen kehitykseen	9
2.3	Varhaiskasvatuksen menetelmät sosiaalisten taitojen tukemisessa	10
2.4	5–6-vuotiaan sosiaaliset taidot	12
2.5	Sosiaaliset taidot sirkuksessa	12
3	LIIKUNTA VARHAISKASVATUKSESSA	14
3.1	Liikuntasuositus	14
3.2	Liikunnan merkitys lapsen kehityksessä	15
3.3	Lapsen motorinen kehitys	17
3.4	Sirkus liikuntamuotona	18
4	TAIDEKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA	19
4.1	Taidekasvatuksen merkitys lapselle	19
4.2	Taidekasvatus päivähoiton menetelmänä	20
4.3	Sirkus osana taidekasvatusta	21
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	23
5.1	Opinnäytetyön tehtävä ja tarkoitus	23
5.2	Opinnäytetyön menetelmät	24
5.3	Eettiset kysymykset	26
6	OPINNÄYTETYÖN TEKOPROSESSI	28
6.1	Kansion sisällön määrittely	28
6.2	Ajatusten kokoaminen	29
6.3	Kansion ulkoasu	30
6.4	Materiaalin valmistaminen	31
6.5	Kansion kokoaminen	33
6.6	Palautekeskustelut	34

7	JOHTOPÄÄTÖKSET	35
7.1	Sirkuskansio varhaiskasvattajien näkökulmasta	35
7.2	Opinnäytetyön toteutumisen arviointi	38
7.3	Opinnäytetyön jatkokehittely	40
8	POHDINTA	41
	LÄHTEET	44

LIITTEET

Liite 1. Sirkusopas

1 JOHDANTO

Sirkusharrastus on lisännyt paljon suosiotaan viimeisten kymmenen vuoden aikana (Karjalainen 2015). Sirkuskouluja löytyy jo yli neljäkymmentä ympäri Suomea ja niissä lapset pääsevät kokeilemaan erilaisia sirkuslajeja ja sirkustemppejuja, joita kotiloissa ei pysty tekemään (SnsI ; Yle 2010). Sirkustemppejujen harjoittelu on hauska ja monipuolinen liikuntamuoto. Temppejuja tehdessä ei tarvitse kilpailla toisten kanssa ja temppejuja tehdään yhdessä, jolloin lasten vuorovaikutustaidot kehittyvät. Temppejujen tekeminen vaikuttaa lapsen kehitykseen positiivisesti monesta eri näkökulmasta katsoen. (Kinnunen ym. 2013, 9–12.) Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksen tulee tukea ja kehittää lapsen taitoja, ikä ja kehitystaso huomioon ottaen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 16). Hauskoilla ja innostavilla temppejuilutuokioilla lasten monet taidot kehittyvät. Nämä taidot ovat juuri niitä taitoja, joita tulee tukea varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatussuunnitelman mukaan.

Toiminnallisessa opinnäytetyössämme kerromme sirkuksen käytön mahdollisuuksista varhaiskasvatuksessa. Tarkoituksenamme oli koota kansio, jossa on monipuolisesti sirkusmateriaalia, jota voidaan käyttää päiväkodeissa 5–6-vuotiaiden lasten ryhmissä. Valmistimme temppekortit, joihin opinnäytetyömme painottuu. Temppekorttien lisäksi kansioistamme löytyy sirkusaiheisia askarteluja, liikuntaleikkejä, kirjallisuutta ja musiikkia. Kansion avulla päiväkodissa voidaan viettää sirkusaiheista viikkoa tai kuukautta. Teoriaosuudessamme kerromme temppejujen tekemisen kehittävydestä sosiaalisesta, liikunnallisesta ja taiteellisesta näkökulmasta. Temppejujen tekeminen on erittäin hauska ja kehittävä liikuntamuoto, josta useimmat lapset innostuvat helposti. Lisäksi kerromme yksityiskohtaisesti, miten olemme toteuttaneet ja koonneet sirkuskansion. Lopuksi kerromme tekemistämme johtopäätöksistä.

Opinnäytetyön tilaajana on Päiväkoti Sakara Helsingistä, jossa Erika suoritti 3. harjoittelunsa. Päiväkoti Sakaran henkilökunta esitti toiveita ja ehdotuksia opinnäytetyön suhteen mutta ei asettanut mitään tiettyjä vaatimuksia työlle. Lisäksi he painottivat, että voimme tehdä opinnäytetyöstä meidän näköisemme ja että voimme vapaasti viedä opinnäytetyötä mihin suuntaan haluamme. Idea opinnäytetyöhömmä tuli Erikan sirkusharrastuksesta, jota hän on harrastanut

17 vuotta. Me emme löytäneet kovin montaa sirkusaiheista varhaiskasvatukseen liittyvää opinnäytetöitä Theseus-tietokannasta ja olemme tyytyväisiä, että keksimämme opinnäytetyöaihe on melko omaperäinen. Mielestämme opinnäytetyöideamme on myös hyödyllinen ja toivomme, että tekemämme kansio päätyy oikeasti käyttöön päiväkotit Sakarassa ja mahdollisesti myös muissakin päiväkodeissa.

Joulukuussa 2016 Erika ohjasi päiväkotit Sakaran eskareille sirkusaiheisen joulujuhlan, jossa oli temppuiliesitys ja kaksi ihmispyramidiesitystä, ja aiemmin hän on ohjannut toiselle eskariryhmälle sirkusaiheisen kevätjuhlan. Kummallakin kerralla lapset innostuivat todella paljon temppuiliesityksistä ja ihmispyramidien tekemisestä ja olivat hyvin ylpeitä esityksistään. Lisäksi Erika on toiminut ohjaajana usean vuoden ajan Pukinmäen sirkuskoulussa, jossa hänen oppilaansa ovat pääsääntöisesti olleet 5–17-vuotiaita. Tästä lähti idea, että muutkin aikuiset voisivat tehdä sirkustemppuja lasten kanssa päiväkodissa, vaikka ei olisi omaa sirkustaustaa.

2 SOSIAALISTEN TAITOJEN KEHITTYMINEN VARHAISKASVATUKSESSA

Sosiaalisuus tarkoittaa lapsen jo syntyessä saamaa temperamenttipiirrettä, johon kuitenkin myös lapsen elinympäristö vaikuttaa. Ihmisten välillä esiintyy erilaista sosiaalisuutta, ja joillekin toisten ihmisten seura on hyvin tärkeää. Tällaiselle muiden parissa viihtyvälle ihmiselle yksinolo ei välttämättä ole mieluisaa. Sosiaalisuus siis näkyy haluna olla yhdessä muiden ihmisten kanssa. Pienen lapsen sosiaalisuus ei kuitenkaan vielä näyttäyty tarpeena olla toistuvasti muiden ihmisten parissa. Sen sijaan pienillä lapsilla sosiaalisuus voi ilmetä esimerkiksi kiinnostuksena muita ihmisiä kohtaan, vaikkei lapsi hakeutuisikaan aktiivisesti heidän seuraansa. Sosiaalisen lapsen ominaisuuksia ovat usein myös uteliaisuus tuntematonta ihmistä kohtaan tai hänelle hymyileminen. Tällainen sosiaalisesti utelias lapsi on valmis ottamaan muutoinkin kontaktia muihin ihmisiin sen enempää asiaa harkitsematta. (Keltikangas-Järvinen 2012, 49–50.)

2.1 Sosiaalisuuden eri muodot

Sosiaalisella kyvykkyydellä tarkoitetaan kykyä olla laajasti vuorovaikutuksessa ihmisten kanssa. Sosiaalisesti kyvykäs ihminen pystyy olemaan kontaktissa ympäristön kanssa, sitoutua monimutkaisiin sosiaalisiin vuorovaikutustilanteisiin, pystyy luomaan ystävyssuhteita ja on sen myötä pidetty kaveripiirissä. Sosiaalisilla taidoilla puolestaan tarkoitetaan ihmisen taitoa olla erilaisten ihmisten seurassa ja kykyä tulla heidän kanssaan toimeen. Sosiaalisiin taitoihin kuuluu muun muassa taito selvittää vaihtelevia sosiaalisia tilanteita sekä ymmärtää niiden syy-seuraus-suhteita. (Keltikangas-Järvinen 2012, 50–51.)

Sosiaaliset taidot voidaan jakaa kolmeen eri osa-alueeseen, joita ovat vuorovaikutustaidot, tunnetaidot sekä assertiivisuus, eli kyky pitää omia puoliaan. Vuorovaikutustaitoihin kuuluvat muun muassa kommunikointi, yhteisölliset taidot sekä ongelmanratkaisutaidot. Tunnetaitoihin sisältyvät itsesäätely, tunteiden tunnistaminen ja niiden ilmaiseminen sekä empatiakyky. Assertiivisuutta on se, että lapsi pystyy pitämään oman puolensa hänelle vaikeissa tilanteissa, eikä anna toisten lasten jyrätä itseään. (Koivunen & Lehtinen 2015, 175.)

Lapsen sosiaalinen kehitys merkitsee sitä, että lapsi oppii erilaisia vuorovaikutustaitoja sekä osaa ratkaista erilaisia arkipäiväisiä ongelmia (Kirveslahti ym. 2015, 159). Sosiaalinen kehitys kuuluu lapsen kehityksen osa-alueisiin ja se kehittyy paljon yhdessä lapsen persoonallisuuden kehityksen kanssa. Sosiaaliseen kehitykseen kuuluvat esimerkiksi lapsen vuorovaikutustaidot sekä taito olla ja toimia toisten lasten kanssa, kyky olla osana lapsiryhmää. Vertaissuhteet ovat tärkeitä myös lapsen itsetunnon kehittymiselle. Lapselle voi jopa tulla itsetunto-ongelmia, jos hänellä ei ole riittävästi vertais- ja ystävyssuhteita. Yhtä lailla lapsen itsetuntoon vaikuttaa, jos häntä syrjitään, eikä oteta ryhmään mukaan. (Vilen ym. 2008, 156.) Sen sijaan onnistuneet kokemukset vertaisryhmässä saavat lapsen tuntemaan itsensä osaksi ryhmää ja samalla lapsi saa tilaisuuden kehittää sosiaalisia taitojaan sekä omaa itsetuntemustaan (Repo 2015, 123).

2.2 Varhaiskasvatuksen merkitys sosiaaliseen kehitykseen

Varhaiskasvatuksessa voidaan painottaa yhtenä vaihtoehtopedagogiikkana yhteisöllisyyttä, jonka avulla tuetaan lasten sosiaalisia taitoja käyttäen hyödyksi erilaisia yhteisöllisiä menetelmiä. Nämä menetelmät perustuvat siihen, että sosiaalisia taitoja harjoitellaan koko lapsiryhmän kesken, ei vain yksilöllisesti tai pienryhmissä. Tällaisen yhteisöllisyyden vahvistamisen tarkoituksena on, että sellaiset lapset, jotka erityisesti tarvitsevat tukea sosiaalisissa taidoissa, eivät tuntisi itseään millään tavoin toisia huonommiksi tai heikommiksi. Lisäksi yhteisöllisen toiminnan avulla pyritään siihen, että lapset omaksuisivat sosiaalisissa tilanteissa hyväksyttäviä käyttäytymistapoja ottamalla mallia ryhmän muilta lapsilta. (Ojala 2015, 49.)

Lapsiryhmän välinen yhteisöllisyys ei ole itsestään selvää, vaan se voimistuu ryhmässä ajan kanssa. Yhteisöllisyyttä voivat kehittää esimerkiksi lasten keskinäiset ystävyys- ja vuorovaikutussuhteet, yhteinen tekeminen sekä ryhmässä koettu yhteisöllisyyden tunne. Yhteisöllisyyttä heikentäviä tekijöitä voivat sen sijaan olla esimerkiksi lasten heikot sosiaaliset taidot sekä kilpailullisuus. Positiivisen ilmapiirin sekä hyvän ja kannustavan ryhmähengen avulla yhteisöllisyys kuitenkin kehittyy. Yhteisöllisyyden toteutumista edesauttaa myös varhaiskasvattajien tavoitteellinen ja hyvin suunniteltu toiminta sekä lapsiryhmän muodostumisen ohjaaminen. (Järvinen & Mikkola 2015, 35–36.)

Varhaiskasvatuslaissa (19.1.1973/36) lasten sosiaalisten taitojen kehittämisen näkökulmasta määritellään tavoite tunnistaa lapsen mahdollinen tuen tarve varhaisessa vaiheessa ja järjestää siihen tarvittavaa tukea sekä tavoite kehittää lapsen vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, tukea lapsen toimintaa vertais-suhteissa sekä ohjata lasta kunnioittamaan muita ihmisiä ja olemaan osa yhteiskuntamme jäsenyyttä. (L 580/2015). Myös päivähoitoasetuksessa (16.3.1973/239) on huomioitu sosiaalisista syistä päivähoitoa tarvitsevat lapset, kun asetuksen mukaan päivähoitopaikkoja haettaessa sosiaalisista tai kasvatuksellisista syistä hoitoa tarvitsevat lapset menevät muiden edelle.

Varhaiskasvatuksen piirissä on aina myös lapsia, joita uhkaa syrjäytyminen. Tällaisia syrjäytymisvaarassa olevilla lapsilla on monesti jonkinasteisia psyko-

sosiaalisia ongelmia. Sen vuoksi lapsi herkästi kääntyy sisäänpäin, tai päinvastaisesti ulospäin aiheuttaen samalla häiriötä ryhmässään. Lapsiryhmän sosiaalisilla taidoilla ja lapsen henkilökohtaisella minäkäsityksellä onkin valtava vaikutus. Tavallisesti lapsen heikon itsetunnon taustalla on kielteistä suhtautumista toisiin lapsiin. Monesti erityistä tukea tarvitseva lapsi käyttäytyy joko vetäytyen tai vastaavasti hyökäten toisia lapsia kohtaan. Tällainen lapsen käytös saa toiset lapset torjuviksi ja kielteisiksi häntä itseäänkin kohtaan. Täten erityistä tukea tarvitseva lapsi jää helposti ulkopuoliseksi ryhmässään. (Koivunen & Lehtinen 2015, 194.)

2.3 Varhaiskasvatuksen menetelmät sosiaalisten taitojen tukemisessa

Varhaiskasvatuksessa lapsen erilaisia tarpeita voidaan tukea monin eri tavoin. Jos lapsi tarvitsee erityistä tukea kehitykseensä, pyritään sitä hänelle päivähoidossa järjestämään. Esimerkiksi erityisvarhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea sellaisia lapsia, joiden kehityksestä ollaan huolissaan joko kotona tai päivähoidossa. Tarkoituksena on taata lapselle laadukas ja kuntouttava varhaiskasvatus sekä vahvistaa lapsen myönteistä kehitystä. Lisäksi kasvatustyössä huomioidaan lapsen yksilölliset tarpeet. Lasta voivat päivähoidon ammattilaisten ohella olla tukemassa myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä kuraattori. (Kouvola kaupunki 2016 a.)

Päiväkodissa lapsen sosiaalisia taitoja tukee se, että lapset leikkivät paljon, sillä leikki on keskeisin lasten välinen vuorovaikutustilanne (Liuska & Turunen 2015, 19). Leikkejä on monenlaisia, muun muassa rooli- ja sääntöleikkejä. Eri-tyyppiset leikit vaikuttavat lasten keskushermostoon harjaannuttaen samalla lapsen monia taitoja. (Helenius & Lummelahti 2013, 14.) Myönteiset leikkihetket vahvistavat lapsen itsetuntoa, parantavat sosiaalisia ja kognitiivisia taitoja sekä ongelmanratkaisua. Hyvät leikit lapsuudessa auttavat lasta pärjäämään myös tulevaisuudessa koulussa. (Liuska & Turunen 2015, 19.)

Varhaiskasvatuksessa toimitaan paljon ryhmissä, mikä tukee osaltaan lasten sosiaalisuutta. Päiväkodeissa on eri suuruisia lapsiryhmiä ja ryhmäkoot voivat vaihdella tilanteiden mukaan. Varhaiskasvatustilanteiden mukaan kasvatustilanteita on kuitenkin oltava aina tarpeeksi suhteessa lapsilukuun. (Varhaiskasvatustilanne 1973). Joissakin päivähoitopaikoissa toimitaan lapsilähtöisen ajattelun

mukaisesti pienryhmissä. Pienryhmätoiminta luo osaltaan kiireettömyyden tunnetta sekä lapsille että kasvattajille. Sen avulla päiväkodeissa pystytään myös toteuttamaan hyvää pedagogista toimintaa. Lisäksi pienryhmätoiminnan avulla kukin lapsi tulee nähdyksi ja kuulluksi omana itsenään. (Kouvolan kaupunki 2016 b.) Lapselle on myös tärkeää, että hän tuntee olonsa turvallisesti saapessaan hoitopaikkaan. Tätä turvallisuuden tunnetta päiväkodissa pystytään luomaan esimerkiksi parantamalla ryhmän yhteishenkeä. (Repo 2015, 128–129.)

Leikin ja ryhmässä toimimisen lisäksi lasten sosiaalisuutta varhaiskasvatuksessa edistävät vertaissuhteet. Vertaisilla ja vertaissuhteilla tarkoitetaan tavallisesti ryhmää, johon kuuluu saman ikäisiä tai kehitykseltään samassa vaiheessa olevia lapsia. Tyypillisesti varhaiskasvatusikäisen lapsen vertaisryhmä on hänen päiväkotiryhmänsä. Lapsen myönteistä vuorovaikutuksen kehittymistä sekä tervettä itsetuntoa tukevat, mikäli hänellä on hyvä vertaisryhmä ja siinä toimivia kaverisuhteita. Vertaisryhmässä ollessaan lapsella on mahdollisuus rakentaa uusia ystävyys- tai kaverisuhteita. Samalla lapsi tuntee olevansa osana jotakin ryhmää. (Repo 2015, 122.) Olisikin tärkeää, että lapsi pääsisi jo ennen kouluikää vahvistamaan omia vuorovaikutustaitojaan omassa vertaisryhmässä. Siinä hän pääsee opettelemaan muun muassa tavaroiden jakamista, sääntöjen noudattamista, vastavuoroisuutta sekä muiden huomioimista. (Liuska & Turunen 2015, 19.) Lapset myös kaipaavat hyväksyntää sekä aikuisilta että ikätovereiltaan, ja lapsen vuorovaikutusosaamista kehittää, jos hän saa tätä hakemaansa hyväksyntää omassa vertaisryhmässään (Koivunen & Lehtinen 2015, 177).

Vertaissuhteiden syntymistä edesauttaa myös, jos päivähoitopaikan ympäristö kutsuu osaltaan kaikkia ryhmän lapsia leikkiin. Varhaiskasvattajien tehtävänä onkin rakentaa lasten ympärille sellaiset puitteet, jotka mahdollistavat lasten hyvän yhteisleikin ja kaikkien mukanaolon. (Opetushallitus 2016, 32.) Lisäksi kasvattajat voivat tukea lasten sosiaalisia taitoja merkittävästi ohjaamalla heitä. Ohjaamisessa on hyvä edetä pienin askelin, ensin lapsen kanssa keskustellen ja myöhemmin konkreettisen toiminnan avulla. (Ojala 2015, 48.)

2.4 5–6-vuotiaan sosiaaliset taidot

Keskitymme opinnäytetyössämme 5–6-vuotiaisiin lapsiin, jotka usein jo viihtyvät toisten lasten ja aikuisten kanssa, vaikka lasten välillä on seurallisuudessa myös yksilöllisiä eroja. Mikäli lapsi on ujo ja leikkii mieluiten yksikseen, voi asiaan saada helpotusta, kun harjoittelee leikkitaitoja aikuisen tukemana. Lapsen sosiaalisia taitoja tuettaessa kasvattajien on kuitenkin aina muistettava kunnioittaa lapsen yksilöllisyyttä. (MLL s.a.)

5-vuotiaista lasta kiinnostavat usein jo erilaiset pelit ja leikit, joihin kuuluu selvät säännöt. Lapselle on silti yhä vaikeaa hävitä näissä peleissä. Kaverit ovat monesti tärkeitä 5-vuotiaalle, ja hänellä saattaa olla jo todella hyviäkin ystäviä. Eritoten tyttöillä voi olla yksi paras ystävä. Myös pienet ihastumiset tyttöjen ja poikien välillä alkavat ilmetä tässä ikävaiheessa. Lasten kaverisuhteet ovat jo melko kestäviä, ja heidän sosiaaliset taitonsa ovat kehittyneet entistä paremmiksi; osataan jo neuvotella asioista, joustaa tarvittaessa ja sanoittaa tunteita. Enää ei myöskään riidellä toverien kanssa yhtä helposti kuin aiemmin, vaikka yhteenottoja tuleeikin vielä ajoittain. 5-vuotias lapsi liioittelee helposti asioita silloin, jos haluaa saada suosiota ystävien keskuudessa. Tällaisella suurentelulla ja mahtailulla lapsi saattaa myös yrittää piilotella omia heikkouksiaan. Lisäksi 5-vuotiaalle on tyypillistä myönteillä vertaistensa mielipiteitä hienoista asioista, ja etenkin vähän vanhempia kavereita ihaillaan. (MLL s.a.)

2.5 Sosiaaliset taidot sirkuksessa

Vaikuttava sirkus -hankkeen mukaan sirkustemppujen tekeminen vaikuttaa monella tapaa positiivisesti osallistujiin. Vaikuttava sirkus -hanke on tutkivan teatterityön keskuksen julkaisu, jossa ollaan tutkittu sirkuksen hyvinvointivaikutuksia osallistujiin. Tutkimuksen mukaan sirkuksella on positiivisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin niin psyykkisesti, fyysisesti kuin sosiaalisestikin. Temppujen tekeminen harjaannuttaa sosiaalisia taitoja koska temppuilussa olennaista on kommunikoida toisten kanssa. Esimerkiksi ihmispyramideja ei voida tehdä, jos ensin ei sovita, kuka tekee mitäkin. Sirkustemppujen tekeminen vaatii sosiaalista kanssakäymistä ryhmän kesken ja se tuo mukavaa yhdessä tekemistä ryhmälle. Yleensä lapset nauttivat sirkustoiminnasta, se on

mukavaa ja antoisaa. Koska temppuilu on hauskaa ja innostavaa, se myös kohoittaa usein osallistujien mielialaa ja lisää rauhallisuutta. Samalla kehittyvät lapsen tarkkaavaisuuskyky ja pitkäjänteisyys. (Kinnunen ym. 2013, 9–10.)

Sirkustoiminnassa pääsee kokeilemaan uusia, haasteellisia, hauskoja ja jännittäviä temppuja. Temppuja tehdessä lapsi keskittyy oman kehon hallintaan, tasapainoon ja liikkeeseen. Tämä harjoittelu tuottaa onnistumisen kokemuksia. Myös epäonnistumiset sallitaan ja niitä ei tarvitse hävetä. Jokainen epäonnistuu jossain tempussa ja vain harjoittelemalla voi oppia uusia temppuja. Sitä epäännistumisen sietokyky vahvistuu. Yhdessä tekeminen parantaa ryhmähenkeä. Sirkustoiminta tuottaa iloa ja innostusta lapsissa. Temppujen tekeminen on hauskaa ja se lisää sosiaalista vuorovaikutusta toisiin lapsiin. Toiminnan aikana uskalletaan tehdä virheitä ja uuden oppiminen on innostavaa. (Kinnunen ym. 2013, 9–10.)

Lapset saavat sirkustoiminnasta lisää itseluottamusta ja rohkeutta sekä esiintymisvarmuutta. Samalla lapset saavat hyviä kokemuksia ryhmässä toimimisesta, toisten lasten kohtaamisesta ja vuorovaikutuksesta hyvässä ilmapiirissä. Lapsi pääsee harjoittelemaan oma-aloitteellisuutta, käyttämään luovuutta ja luomaan ystävyys suhteita. Viikoittainen sirkustoiminta mahdollistaa uuden oppimisen ja oppiminen tuottaa onnistumisen kokemuksia, jolloin lapsen itsetunto vahvistuu. Esiintyminen on oleellinen osa sirkusta, täytyyhän opitut temput esitellä muille. Päiväkodissa voi esiintyä muille ryhmäläisille, toiselle päiväkodin ryhmälle tai jopa vanhemmille. Myönteiset kokemukset esiintymisestä lisäävät lapsen rohkeutta esiintyä uudestaan. Sirkuksen kautta saatu esiintymisrohkeus auttaa lasta ilmaisemaan muulloinkin itseään ja helpottaa esillä oloa muissakin tilanteissa. (Kinnunen ym. 2013, 9–12.)

Tärkeintä tempputuokiolla ei ole, että kaikki lapset oppivat tekemään jokaisen tempun täydellisesti nilkat ja polvet kauniisti ojennettuna. Tarkoituksena on, että lapset nauttivat tempputuokioista ja samalla harjaantuvat sosiaaliset taidot, tunteiden hallinta ja monet muut edellä mainitut taidot. Tempputuokio on onnistunut, jos tuokion aikana näkee hymyileviä, nauravia ja innostuneita lapsia.

3 LIIKUNTA VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Liikuntasuositus

Varhaiskasvatuksessa on oma liikuntasuositus, joka perustuu varhaiskasvatussuunnitelmaan. Liikuntasuosituksen mukaan lapsen pitäisi päivittäin liikkua vähintään kolme tuntia ja yli tunnin kestävää paikallaan istumista tulisi välttää. Lapsella pitää olla päivän aikana mahdollisuus myös lepoon ja rentoutumiseen. Lapsi saa esimerkin liikunnallisesta elämäntavasta omalta perheeltään ja varhaiskasvattajilta. Kun lapsi käy perheensä kanssa ulkoilemassa ja liikumassa ja leikkimässä, tulee liikunta osaksi lapsen elämää jo pienestä pitäen. Varhaiskasvattajien on myös hyvä päiväkodissa kannustaa lapsia liikkumaan sekä liikkua ja touhuta lasten kanssa yhdessä. Liikunnallisista elämäntavoista on hyvä jutella lasten vanhempien kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 9.)

Ohjatut liikuntatuokiot tulisi suunnitella lapsilähtöisesti. Kaikilla lapsilla tulee olla mahdollisuus oppia uutta, nauttia liikkumisesta ja saada onnistumisen kokemuksia liikuntatuokioilla. Lasten sukupuoli, kulttuuri, kieli, terveys ja yksilölliset tasoerot tulee ottaa huomioon, kun suunnitellaan liikuntatuokion sisältöä, jotta kaikki pystyvät osallistumaan ohjattuun liikuntatuokioon. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 10.) Myös lapsia tulee kuunnella ja heidän ideoitaan voidaan toteuttaa mahdollisuuksien mukaan. Esimerkiksi lapsilta voidaan kysyä mitä liikuntateikkiä he haluaisivat seuraavaksi alkaa. Ohjatulla liikuntatuokiolla tarkoitetaan varhaiskasvattajan suunnittelemaa ja ohjaamaa tuokiota, jossa lapset pääsevät harjoittelemaan erilaisia liikunnallisia aktiviteetteja. (Korhonen ym. 2010, 90.)

Lapsella täytyy olla mahdollisuus harjoitella monipuolisesti motorisia perustaitoja erilaisissa ympäristöissä. Varhaiskasvatushenkilökunnan tulee järjestää päivittäin lapsille mahdollisuus liikkua ja liikkumisen tulee olla tavoitteellista ja monipuolista liikuntaa. Lapsille tulee luoda liikuntaan houkutteleva ympäristö ja poistaa mahdollisia esteitä, jotka ovat liikkumisen tiellä. Lisäksi lapsille tulee opettaa turvallista liikkumista monipuolisessa ympäristössä. Päiväkodissa tu-

lee olla lasten liikkumiseen liittyvä perusvälineistö ja välineitä tulee olla tarpeeksi paljon sekä välineistön täytyy olla helposti lasten saatavilla. (Pulli 2007, 15–16.)

Liikuntasuosituksen mukaisella kolmen tunnin liikunnalla tarkoitetaan kaikkea päivän aikana tapahtunutta liikuntaa. Siihen sisältyy lapsen omaehtoinen liikkuminen, joka on lapsesta itsestään lähtevää liikkumista sekä ohjatut liikuntatuokiot (Pulli 2013, 17–18). Liikkuminen voi olla luonteeltaan kevyttä liikuntaa, reipasta ulkoilua tai erittäin vauhdikasta liikuntaa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 9). Päiväkodissa ei tarvitse olla joka päivä ohjattua liikuntaa mutta lapsilla pitää olla mahdollisuus monipuoliseen liikuntaan päivittäin. Lapsia voi esimerkiksi auttaa rakentamaan temppuradan sisälle, jossa he voivat omaehtoisesti liikkua tai lapsia voidaan kannustaa pihalla hippaleikkeihin. (Pulli 2013, 17–18.)

Arkisin lapsi viettää ison osan valveillaoloajastaan päiväkodissa, joten on tärkeää, että päiväkotiympäristössä on liikunnallisia virikkeitä päivän aikana saatavissa. Ne ovat välttämättömiä lapsen kasvu- ja kehitykselle. Lapsen mahdollisuuteen liikkua päivän aikana monipuolisesti vaikuttavat paljon päiväkodin henkilökunnan näkemykset asiasta. Lasten riehumisesta ei tarvitse sallia päiväkodissa, mutta hyvä varhaiskasvattaja osaa riehumisen tilalle tarjota lapsille jotakin pedagogisesti kehittävää leikkiä, jossa lapset pääsevät liikkumaan ja purkamaan energiaansa. (Korhonen ym. 2010, 90.) Esimerkiksi pehmopallolla voi pelata jalkapalloa sisällä tai tyhjällä käytävällä on mahdollista pelata sählyä. Myös erilaisten akrobatia temppujen tekeminen on mahdollista sisällä.

3.2 Liikunnan merkitys lapsen kehityksessä

Lapset ovat ikään kuin luotuja leikkimään ja liikkumaan. Monessa eri tutkimuksessa on saatu tuloksia, joiden mukaan fyysinen aktiivisuus tukee lapsen kasvua ja oppimista sekä kehittää lasta kokonaisvaltaisesti. (Kylmänen 2016.)

Myös Pullin mukaan lapsen liikkuminen on yhtä tärkeää kuin se, että lapsi saa tarpeeksi unta ja ravintoa. Normaalin kehityksen edellytyksenä on, että lapsi saa harjoitella koko kehollaan liikkumista. Lapsilla on inhimillinen tarve liikkua, sillä he harjoittelevat motorisia taitoja paljon varhaislapsuudessa. Ensin kehittyvät karkeamotoriset taidot ja sen jälkeen hienomotoriset taidot. (Pulli 2013,

7.) Karkeamotorisia taitoja ovat suurilla lihaksilla tehtyjä liikkeitä kuten käveleminen ja hyppiminen. Hienomotorisia taitoja ovat taas pienillä lihaksilla tehdyt liikkeet kuten kynällä piirtäminen. (Korhonen, Rönkkö, Aerila 2010, 86.)

Liikkumalla lapsi tutustuu omaan kehoonsa sekä ympäristöönsä. 2–6-vuotiailla lapsilla liikkumistarve on erittäin suuri. Lapsella on synnynnäinen tarve löytää, tutkia, kokeilla ja tuntea mahdollisimman paljon. Tämän tarpeen myötä lapsi oppii hahmottamaan ympäristöään tekemisen ja kokemisen kautta sekä minäkäsitys alkaa muodostua. (Numminen 2005, 191.) Liikkuminen vaikuttaa lapsen kognitiiviseen, motoriseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kehitykseen (Autio & Kaski 2005, 54). Päivittäinen monipuolinen liikkuminen voi parhaimmillaan tukea lapsen oppimisvalmiuksien varhaista kehitystä (Pulli 2013, 7).

5–6-vuotiaat lapset liikkuvat ja leikkivät, koska se on heistä kivaa, he saavat myönteisiä onnistumisen kokemuksia sekä iloa leikeistä ja liikkumisesta. Lapset eivät ajattele, että liikkuminen on terveellistä ja kehittävää toimintaa. Liikkuminen luo edellytyksiä oppia uusia asioita ja taitoja. Se myös tukee lapsen päivittäistä hyvinvointia, hyvin liikkuva lapsi myös yleisesti ottaen syö ja nukkuu hyvin. Monipuolisen liikunnan avulla päiväkodissa lapset voivat saada positiivisia kokemuksia, jotka tukevat lapsen tervettä itsetuntoa ja liikunta-leikeissä sosiaaliset taidot karttuvat. (Korhonen ym. 2010, 85, 89.)

Kännyköiden ja tablettien myötä lasten liikkuminen on vähentynyt huomattavasti ja sisällä istuminen lisääntynyt. Ennen lapset leikkivät paljon ulkona mutta nyt jo alle kouluikäisetkin saattavat istua pelikonsolien ääressä pitkiäkin aikoja. Nykyään ei ole itsestään selvää, että kaikki perusmotoriset taidot osataan kouluun mennessä, monella lapsella voi olla ongelmia jollakin motoriikan osa-alueella vähäisen liikunnan vuoksi. Lisäksi vähäinen liikunta aiheuttaa ylipainoa ja altistaa erilaisille sairauksille. (Sääkslahti 2005.) Päiväkodissa olisi-kin hyvä kannustaa lapsia liikunnallisiin leikkeihin ja tehdä liikuntatuokioista mukavia, jotta lapset saisivat positiivisia kokemuksia liikunnasta (Pulli 2013, 7). Koska sirkustempu harjaannuttavat kokonaisvaltaisesti kehon hallintaa, se on erittäin hyvä liikuntamuoto lapsille. Lisäksi temppujen tekeminen on hauskaa ja innostavaa.

3.3 Lapsen motorinen kehitys

5-vuotiaat lapset liikkuvat paljon ja heillä kehittyä melko nopeasti erilaiset liikumisen taidot. Tasapaino- ja lihasjänniteaistien yhteistyö kehittyvät nopeasti, jolloin tärkeää on monipuolinen liikunta, liikkuesssa aistit saavat ärsykeitä ja kehittyvät. Esimerkiksi keinuminen ja hyppääminen ylhäältä alas kehittävät tasapaino- ja lihasjänniteaistin yhteistyötä. Näköaistimukset ovat tärkeitä liikkeiden hienosäädön opettelussa. 5-vuotiaalla kehittyä koko kehon liikuttamiseen tarvittava hienosäätö ja tarkkuus. Lapsi osaa jo heittää ja potkia palloa haluamaansa suuntaan. Myös kuuloaisti auttaa lasta liikkumaan. Lapsi pystyy kehollaan ja liikkeillään tulkitsemaan musiikin tunnetiloja ja liikkumaan musiikin tahdissa. (Sääkslahti 2015, 36–37.)

6-vuotiaalla liikunnalliset taidot ovat hieman harjaantuneemmat kuin 5-vuotiaalla. 6-vuotias osaa yhdistää eri aistien tuomaa tietoa, joka onkin välttämättömyys yleisen oppimisen kannalta. Liikunnalliset pelit ja leikit ovat erittäin kehittäviä koska liikkuesssa lapsi käyttää kaikkia aistejaan. Tuntoaistimukset kehittävät lapsen kehonhahmotusta. (Sääkslahti 2015, 38.) 5–6-lapsi yleensä tunnistaa ja osaa liikuttaa tahdonalaisesti kaulaa, olkapäitä, lantiota, reisiä, polvia, kantapäitä sekä jalkapohjia. Lisäksi lapsella on edellytyksiä tunnistaa ja liikuttaa kehon eri puolia, hän ymmärtää mikä on oikea, vasen, etupuoli ja takapuoli. Kun nämä motoriset taidot vakiintuvat, se mahdollistaa erilaisten liikuntamuotojen opettelun. (Hujala & Turja 2011, 141.)

5–6-vuotiaita lapsia alkavat kiinnostamaan erilaiset liikuntavälineet ja liikuntalajit, he hakevat jatkuvasti uusia liikunnallisia haasteita, miten he voisivat liikkua eri tavalla esimerkiksi luistelu, uiminen, hiihtäminen tai pyöräily voivat olla lapsen kiinnostuksen kohteina. Päiväkodissa kannattaakin hyödyntää lapselle ominainen uteliaisuus ja mahdollistaa monipuolisesti eri liikuntalajien kokeilua. Lapsi harjoittaa jatkuvasti tasapainoaan ja haastaa itseään ja kokeilee tasapainonsa rajoja. Pieni määrä kolhuja ja pieniä haavoja on osa lasten arkielämää, jota varhaiskasvattajien ei tarvitse pelätä. (Sääkslahti 2015, 158.)

5–6-vuotiaat harjoittelevat voiman käytön säätelyä. Esimerkiksi liikuntatuokioilla lasten on hyvä harjoitella käyttämään mahdollisimman paljon voimaa ja

sen jälkeen rentouttaa lihakset, jolloin lapset oppivat huomaamaan eron jännittyneessä ja rennossa lihaksessa. (Sääkslahti 2015, 39.) Liikkuessa lapsi oppii, että hengästyminen ja hikoilu ovat normaaleja asioita (Pulli 2013).

3.4 Sirkus liikuntamuotona

Varhaiskasvatuksen liikuntasuosituksen mukaan lapsen täytyy saada harjoitella monipuolisesti erilaisia motorisia taitoja ja liikunnan tulee olla monipuolista (Pulli 2007, 15–16). 5–6-vuotiaat lapset hallitsevat hyvin motoriset perustaidot, kuten kävelyn, juoksemisen, hyppimisen ja kiipeilyn (Sääkslahti 2015, 158). Sirkustemppujen harjoitteluun heidän motoriset taidot riittävät mainiosti. Sirkustemppujen harjoittelu on erittäin monipuolista liikuntaa ja kehittävää monella tavalla. Meidän mielestämme sirkustemppujen tekeminen sopii erinomaisesti varhaiskasvatuksen liikuntasuositusten raameihin.

Temppujen tekeminen on hauskaa ja se tuo onnistumisen kokemuksia lapsille. Temppujen harjoittelu kehittää kestävyyttä, lihasvoimaa, nopeutta ja liikkuvuutta. Samalla lapsen tasapaino, reaktiokyky, rytmikyky, koordinaatiokyky, erottelukyky, yhdistelykyky ja muuntelukyky kehittyvät. Myös lapsen asento- ja liikeaisti kehittyvät. Temppujen tekeminen kehittää kokonaisvaltaisesti kehonhallintaa. (Karvonen ym. 2003, 198.) Lapset saavat temppuja tekemällä myös lisää itseluottamusta ja heidän ryhmätyöskentelytaidot kehittyvät (Koskinen ym. 2010, 110).

Koska lapset ovat luontaisesti innokkaita kokeilemaan kaikkea uutta, jännittävää, hauskaa ja haastavaa, he myös suurella todennäköisyydellä innostuvat erilaisten temppujen tekemisestä. Helpoimpien temppujen tekeminen ei vaadi mitään erityistaitoja, vaan lapset voivat oppia jokaisella temppuilutuokiolla jonkin uuden tempun ja näin he saavat onnistumisen kokemuksia joka lisää lapsen halua temppuilla entisestään. Vaikeampien sirkustemppujen tekeminen vaatii lukuisia toistoja ja vielä lisää toistoja, ennen kuin temppu opitaan. Tämä kehittää lapsen pitkäjänteisyyttä ja sitten kuin vaikeampi temppu opitaan, lapsi on todella ylpeä opitusta taidosta ja hänen itseluottamuksensa samalla vahvistuu. (Koskinen ym. 2010, 109–112.)

Tempputuokiolla, tai millä vain ohjatuilla liikuntatuokioilla on hyvä muistaa lapsilähtöisyys, kun suunnittelee ja ohjaa liikuntatuokioita. Lapselle on tärkeää, että hän saa onnistumisen kokemuksia ja nauttii tehdyistä asioista liikuntatuokioiden aikana. Tempputuokiot tulee toteuttaa lasten ehdoilla ja tehdä niistä mielekkäitä lapsille. Myös lasten yksilölliset tarpeet, kehitysvaiheet ja ikäerot on hyvä huomioida. Liikuntatuokiolla tulisi olla pedagogisesti hyvin ohjattua monipuolista liikuntaa ja leikkejä, mutta myös lasten ideoita on hyvä toteuttaa ja antaa myös aikaa vapaammalle liikkumiselle. (Karvonen 2000, 25–27.)

Temppuilutuokiolla lapset voivat ohjattujen temppujen lisäksi esimerkiksi keksiä omia temppuja ja opettaa muille lapsille oman temppunsa. Kun lapsena saa positiivisia kokemuksia liikunnasta, silloin myös todennäköisemmin liikunnallinen elämäntapa jatkuu myös aikuisena.

4 TAIDEKASVATUS VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaisiän taidekasvatuksella tarkoitetaan lasten taiteellista toimijuutta, sellaista toimintaa, johon kuuluu jonkinasteista taiteellista laatua (Pääjoki 2016, 111). Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaan varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea tavoitteellisesti lasten musiikillista, kuvallista, sanallista ja kehollista ilmaisua sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 41).

Taiteen kautta pystytään opiskelemaan monipuolisesti varhaiskasvatuksen eri osa-alueita. Taiteellista, esteettistä ja kulttuurista kasvatusta voikin toteuttaa päiväkodissa monin eri tavoin, muun muassa kuvataiteen, musiikin, käsityön, lastenkirjallisuuden sekä tanssin ja draamakasvatuksen tavoitteellisin keinoin. (Ruokonen & Rusanen 2009, 10–14.) Lisäksi taidekasvatuksen sisältöalueisiin kuuluvat sanataide, media (valokuva, video) arkkitehtuuri ja sirkustaide. Taidekasvatuksen keskeisiin tavoitteisiin kuuluvat lapsen aistinen herkkyyys, persoonallisten tulkintojen muodostaminen maailmasta taiteen avulla sekä taidollisen kehittymisen tukeminen. (Malmivirta 2010.)

4.1 Taidekasvatuksen merkitys lapselle

Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan (Varhaiskasvatussuunnitelma 2016) kaikenlainen taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen syventää lasten oppimista

sekä sosiaalisia taitoja ja kehittää lapsen positiivista kuvaa itsestä. Taiteen kautta lapsen valmiudet ymmärtää ja käsitellä ympäröivää maailmaa vahvistuvat. Lasten tutkiessa, tulkitessa ja luodessa omaa ilmaisuaan heidän ajattelunsa kehittyy; esimerkiksi kyky kuvitteluun ja mielikuvituksellisuuteen vahvistaa lapsen eettistä ajattelua. Lisäksi taiteellisen ilmaisun myötä lasten monilukutaito sekä kyky osallistua ja vaikuttaa paranevat. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2016, 42.)

Erilaiset ilmaisun lajit antavat lapsille tapoja kokea ja hahmottaa elämää heille luontevin ja mieluisin tavoin. Taiteellinen ilmaisu antaa parhaimmillaan lapsia innostavia tapoja havaintojen, tunteiden ja luovan ajattelun esiin tuomisen. Ilmaisun ja oppimisen prosesseihin kuuluvat aina oleellisesti myös kokeileminen, tutkiminen, tekemisen eri vaiheiden harjoittelu sekä niiden tallentaminen, eli dokumentointi. Taiteessa kunkin lapsen yksilöllisiä ilmaisutapoja tuetaan ja lasten omaehtoisille sekä keskinäisille luoville prosesseille annetaan tarpeeksi tilaa ja aikaa. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2016, 42.)

Kulttuuri muodostaa myös merkittävän osan lapsen identiteetistä (Varhaiskasvatussuunnitelma 2016, 42). Taide on lapselle muun muassa ajattelun kieli, joka muuttuu lapsen kasvaessa, ja jossa taiteelliset prosessit merkitsevät enemmän kuin lopputulos (Malmivirta 2010). Kaikki taiteelliset ja kulttuuriset kokemukset myös vahvistavat lasten kykyä vastaanottaa, käyttää ja luoda omaakin kulttuuria. Taiteellisten kokemusten yhteydessä lapset voivat myös oppia tiedostamaan taiteen ja kulttuuriperinnön merkitystä ja arvoa (Varhaiskasvatussuunnitelma 2016, 42).

4.2 Taidekasvatus päivähoidon menetelmänä

Varhaiskasvattajat vastaavat taiteellisesta ja kulttuurisesta kasvatuksesta päivähoidossa. Heidän tehtävänä on tarjota lapselle aistikkaita kokemuksia ja tukea siten lapsen intensiivistä läsnäoloa sekä hämmästelystä ja ihmettelystä kykyä. (Ruokonen & Rusanen 2009, 10.) Varhaiskasvatuksessa on annettava lapsille mahdollisuus sekä nähdä että kokea taidetta ja kulttuuria mahdollisimman monipuolisesti. Taidekasvatukseen tulee kuulua sekä hetkessä syntyvää, että ennalta suunniteltua toimintaa (Varhaiskasvatussuunnitelma 2016). Tai-

teen käyttö arjen spontaaneissa toimintatilanteissa sekä lapsen aktiivinen toimijan ja tutkijan rooli ovatkin taidekasvatuksessa keskeisiä. Lisäksi perushoitotilanteet ja lasten vapaa leikki voivat sisältää monia taiteellisia ja kulttuurisia ominaisuuksia. (Ruokonen & Rusanen 2009, 10–14.)

On tärkeää, että varhaiskasvatuksessa tutustutaan ilmaisun eri tyylilajeihin mahdollisimman syvästi käyttäen hyödyksi erilaisia työmenetelmiä, oppimisympäristöjä sekä myös lähiympäristön tarjoamaan kulttuuria. Ilmaisumuotoihin tutustuttaessa on tärkeää huomioida oppimisympäristöjen esteettisyys, innostavuus, monipuolinen ja runsas väline- ja materiaalitarronta sekä oikeanlainen ohjaus. Vaihtelevuutta taidekasvatukseen varhaiskasvatuksessa voi tuoda osaltaan myös varhaiskasvatushenkilöstön, lasten ja yhteistyökumppaneiden erityisosaamisen käyttöönotto. (Varhaiskasvatussuunnitelma 2016, 42.)

4.3 Sirkus osana taidekasvatusta

Sirkus on taiteenlaji, jossa lapsi voi käyttää luovuuttaan vaihtelevasti ilmaistessaan asioita taiteen kautta. Sirkustaitoja oppimalla lapsella on mahdollisuus saavuttaa sellaisia taiteellisia voimavaroja, joilla ylläpitää vireytään. Perinteinen sirkus on poikkitaiteellinen kokonaisuus, johon sisältyy erilaisia piirteitä urheilusta, koreografiasta ja musiikista. Sirkus on myös tarina, joka taiteellisen ilmaisun kautta tuo näkyviin erilaisia taiteen osa-alueita. Sirkus taiteenlajina kehittää muun muassa lapsen musikaalisuutta, luovuutta ja esiintymistaitoja. Sirkustaiteessa lapsille välittyy myös estetiikkaa: pukuloistoa, valoja ja maskeerausta. Lisäksi sirkus on saavuttanut vahvasti paikkansa yhtenä tunteellisia kokemuksia tuottavana taiteenlajina. (Sirkuskoulu Bravuuri.)

Erityisen taiteelliseksi sirkukseksi voidaan luokitella niin kutsuttu nykysirkus, jota edustaa esimerkiksi kanadalainen Cirque du Soleil. Nykysirkus on kokonaisuutena ”spektaakkeli”, todellinen show, jonka keskiössä ovat eritoten valot, savut ja näyttävä maskeeraus. Myös esityksen tarina on taianomainen. (Sirkuskoulu Bravuuri.) Nykysirkus-esityksiin voi sisältyä mitä erilaisimpia taitoja, kuten esimerkiksi parkouria, laulua, musiikkia, tanssia, teatteria tai melkein mitä vain. Nykysirkuksessa taiteilijoiden ilmaisu ei perustu enää pelkästään huikeisiin fyysisiin taitoihin vaan ilmaisu on yhä keskeisemmässä osassa. (Purovaara 2005, 16.)

Kasvatustieteen lisensiaatti Saila Nevanen on tutkinut taidekasvatuksen yhteyksiä oppimiseen, hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen sekä päiväkotia taidekasvatuksen oppimisympäristönä. Nevasen tutkimukset ovat osoittaneet, että hyvin toteutetulla, pitkäkestoisella taidekasvatuksella voidaan tukea lasten oppimistaitoja ja hyvinvointia. Taidekasvatusta voidaan myös hyödyntää varhaiskasvatuksen yhteisöllisyyden lujittajana. (Nevanen 2015, 7.) Myös lasten luovuuden kehittymistä sirkuksen keinoin on tutkittu. Näissä luovuustutkimuksissa havaittuja tekijöitä olivat mm. yhteisöllisyys, luovuus, elämykset, osallistaminen, kohtaaminen ja innostaminen. (Salminen 2016, 2.) Esimerkiksi yhteisöllisyys lisää vaihtoehtoliikunnan viehätysvoimaa, ja syntyy yhdessä tekemällä sekä toisia auttamalla. Luovuus puolestaan lisääntyy, kun vaihtoehtoliikunnassa on tavallista kannustaa luovuuteen ja nokkeluuteen sekä oman tekemisen tavan ja tyylin syntymiseen. Elämyksellisyyttä vaihtoehtoliikuntaan tuovat kaikki sellaiset elementit, jotka luovat hyvää meininkiä, kuten musiikki, visuaalisuus ja kaverit. (Salminen 2016, 11–18.)

Yleisesti esittävien taiteiden, kuten sirkuksen, tavoitteena on vahvistaa ihmisen luovuutta, ajattelukyvyn kehittymistä, emotionaalista ja esteettistä kasvua sekä kykyä pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn. Sirkustaiteen avulla voidaan vahvistaa lapsen positiivisen minäkuvan sekä terveen itsetunnon kehittymistä. Sirkustaiteelle ominaista on myös monitaiteellisuus ja vuorovaikutus suhteessa muihin taiteenlajeihin. (Opetushallitus 2005, 22.)

Sirkustaiteen opetussuunnitelmassa (Opetushallitus 2005) painotetaan, että sirkusopetuksessa tulee tukea oppilaille syntyviä erilaisia näkemyksiä siitä, millaisia esityksiä he haluavat luoda. Tällöin heitä tulee rohkaista luovuuden käyttöön, taiteelliseen ajatteluun sekä taiteen luomiseen. Oppilaiden henkilökohtaisten taidekäsitysten hyväksyminen ja niiden tukeminen ovat tärkeitä. Pitkäjänteisellä sirkustaitojen harjoittelulla pyritäänkin harjoittelemaan fyysisen ilmentämisen ohella sitä, kuinka fysiikkaa voitaisiin hyödyntää tukemaan ilmaisuja. (Opetushallitus 2005, 1.)

Varhaisiässä sirkustaiteen opetus perustuu vielä pitkälti leikkiin, jossa painotetaan aistein havaitsemista sekä mielikuvituksen ja aloitekyvyn kehittymistä.

Sirkustaiteen opetuksen tavoitteena on tutustuttaa lapsi akrobatiaan, ilma-akrobatiaan, tasapainoiluun, jongleeraukseen ja taikuuteen. Lapsi oppii eri sirkustaiteen osa-alueilla tarvittavia taitoja ja tietoja sekä kyvyn käyttää hyödykseen taiteidenvälisyyttä. Sirkustaidetta opiskellessaan lapsi pääsee osaksi sirkusesitysten suunnittelua ja toteutusta oppien samalla esiintymistaitoja. Sirkustaiteen kautta voidaanakin kasvattaa oleellisesti lapsen taiteellista ilmaisua. Sirkustaide on tutkivaa, ja kokemus ja tekeminen kehittävät monipuolisesti lapsen oppimista. (Opetushallitus 2005, 24.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Opinnäytetyön tehtävä ja tarkoitus

Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli valmistaa sirkusmateriaalia sisältävä kansio, jota varhaiskasvatuksen työntekijät voivat hyödyntää päivittäisen toimintansa tukena 5–6-vuotiaiden lasten ryhmässä. Tavoitteena oli, että varhaiskasvattajat voivat käyttää kokoamaamme kansiota suunnitellunsa ja toteuttaessaan sirkusaiheista toimintaa päiväkodissa. Keskeisin tarkoituksemme oli koota kansio päivähoidon työntekijöiden apuvälineeksi valikoidulla kansion sisältämällä materiaali mahdollisimman helposti käytettäväksi. Työmme sisältöä määriteltäessä oli keskeistä myös hyödyntää Erikalle kertynyttä tietoa ja kokemusta lasten sirkuksen ohjaamisesta.

Tavoittelimme työssämme kansiota, joka sisältäisi monipuolista materiaalia sekä selkeitä kuvia ja ohjeita, joita varhaiskasvattajat voivat käyttää työssään helposti päivittäin. Tarkoitus ei silti ole, että kokoamastamme kansiosta löytyy kaikki mahdollinen sirkusmateriaali, vaan meidän tekemämme kansio johdattaa ennemminkin lasten sirkuksen perusteisiin. Varhaiskasvattajat voivat myöhemmin lasten sirkustelusta innostuessaan hakea tietoa ja ideoita myös itsenäisesti. Tavoitteemme on alusta alkaen ollut myös se, että sirkuskansiota voi käyttää ja katsella myös yhdessä lasten kanssa. Esimerkiksi temppukorttien katselu saattaa herättää lapsissa innostusta kokeilla erilaisia temppuja.

Yhtenä keskeisenä ajatuksenamme on ollut myös se, että kokoamamme kansio helpottaisi erityisesti sellaisten varhaiskasvattajien työtä, joilla on omaa lii-

kunnallista osaamista, mutta jotka kaipaisivat uudenlaisia vinkkejä liikuntakasvatukseensa. Tekemäämme kansioon tutustumalla ja kokoamaamme sirkusmateriaalia hyödyntäen voi varhaiskasvattaja oppia tästä lapsen motoriikkaa hyvin tukevasta ja monipuolisesta liikuntamuodosta ja saada näin uutta tietoa itselleen omaan päivittäiseen liikuntakasvatukseensa.

Opinnäytetyömme laajempi tarkoitus on jakaa tietoa ja materiaalia siihen, kuinka sirkusta voisi hyödyntää mahdollisimman monipuolisesti varhaiskasvatuksessa. Tarkoituksemme on helpottaa sirkuksen hyödyntämistä erityisesti Päiväkotikiikarinnan työntekijöiden keskuudessa, mutta alusta alkaen olemme työstäneet kansiota sillä ajatuksella, että se on otettavissa Päiväkotikiikarinnan lisäksi käyttöön ihan kaikissa päiväkodeissa ja palvelee jokaista varhaiskasvattajaa ympäri maan. Kansiota kaikki varhaiskasvattajat voivat saada työhönsä vinkkejä ja materiaalia, esimerkiksi sirkusteemaisen viikon tai kuukauden pitämiseksi. Kansiota voi käyttää aina, kun suunnittelee seuraavan päivän, viikon tai kuukauden ohjelmaa.

Eräänä opinnäytetyömme laajempaan tavoitteeseen on myös jakaa tietoa siitä, mitä hyötyä sirkustaideoista on lapselle. Työllämme pyrimmekin vastaamaan kysymykseen, miten sirkus tukee lapsen kasvua ja kehitystä. Tähän kysymykseen liittyen perehdyimme työssämme myös siihen, mitä lapsen taitoja sirkuksen hyödyntäminen päivähoitossa tukee ja millaisilla eri tavoilla sirkusta voidaan parhaiten hyödyntää 5–6-vuotiaiden lasten päiväkotiryhmässä? Lisäksi tuomme sirkuskansiossa esiin sen, mitä kaikkea sirkusta sisältävässä toiminnassa päiväkodissa on otettava huomioon. Ennen kaikkea toivomme tämän työmme innostavan päiväkodin työntekijöitä luovan ja hyvin monipuolisen aiheen käyttöönottoon päiväkotiryhmän toiminnassa.

5.2 Opinnäytetyön menetelmät

Opinnäytetyömme on monimuotoinen ja toiminnallinen opinnäytetyö, sillä tuotamme siinä kansion. Osaltaan se on myös työelämän kehittämistyö, sillä tuomme työllämme uutta osaamista päiväkotien käyttöön. Toiminnalliselle työlle tyypillisesti tavoittelemme työllämme käytännön toiminnan kehittämistä ja ohjeistamista varhaiskasvatuksessa. Monimuotoisella opinnäytetyöllä on

usein jokin toimeksiantaja. Meidän työssämme se on Päiväkotikoti Sakara Helsingistä. Toiminnallisen työn toteutustapa valitaan kohderyhmän mukaan. Toteutuksena voi olla muun muassa kirja, opas, messuosasto, näyttely, kehittämissuunnitelma tai jokin muu vastaava tuotos tai projekti. Työ voi olla myös jonkin tilaisuuden tai tapahtuman suunnitteleminen tai järjestäminen. (Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö 2016.) Meidän työssämme toteutustapana on ollut kansio, joka toimii oppaana varhaiskasvattajille.

Toiminnallinen opinnäytetyö on kaksiosainen kokonaisuus. Siihen kuuluu toiminnallinen osuus, produkti, ja opinnäytetyöraportin eli koko opinnäytetyö-prosessin dokumentointi ja arviointi tutkimusviestinnällisesti. Raportoinnin on täytettävä tutkimusviestinnän kriteerit. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksen tulee aina perustua ammattiteorialle ja sen tuntemukselle, ja siksi toiminnallinen opinnäytetyöraportti sisältää aina myös teoreettisen osuuden. (Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö 2016.) Omassa työssämme perehdyimme ensin työhömmme liittyvään teorian tietoon, jonka pohjalta loimme työmme toiminnallisen osuuden eli sirkuskansion. Lopuksi raportoimme tästä koko läpikäymästämme prosessista kirjallisessa raportissa.

Tutkimus on usein toiminnallisessa opinnäytetyössä lähinnä selvityksen tekemistä. Selvitys auttaa tiedonhankinnassa. Tutkiva työote ilmenee toiminnallisessa opinnäytetyössä esimerkiksi siten, että teoreettinen lähestymistapa on perustellusti valittu. Lisäksi työssä on perusteltu opinnäytetyöprosessissa tehtyjä valintoja sekä ratkaisuja. Työlle tyypillistä on myös pohtivuus ja kyseenalaistaminen suhteessa omaan tekemiseen ja kirjoittamiseen. Teoreettinen lähestymistapa ohjaa työn tietoperustaa ja siitä tarkentuvan viitekehyksen koostumista. (Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö 2016.)

Oman opinnäytetyömme teoriaosuudessa käydään läpi sirkustaitojen hyötyjä osana varhaiskasvatusta, sitä, miten ne kehittävät lasta päivähoiton arjessa. Teoriaosuudessa avataan sirkuksen sosiaalista, liikunnallista ja taiteellista ulottuvuutta, ensin mainittuun painottuen. Teoriamme pohjautuu aluksi siihen, miten nämä lapsen kehitysalueet näkyvät osana varhaiskasvatusta ja kuinka niitä voidaan päivähoiton arjessa parhaiten kehittää. Sen jälkeen olemme ku-

vanneet sitä, kuinka sirkus voi osaltaan kehittää näitä lapsen osa-alueita. Etsimme tietoa kehitysalueista varhaiskasvatukseen ja lapsen kehitykseen liittyvästä kirjallisuudesta. Sirkustaitoja käsittelevä teoria-osuus koostuu sekä alan painetusta kirjallisuudesta että internetistä löytämistämme artikkeleista.

Opinnäytetyömme toiminnallinen osuus kuvataan vaihe vaiheelta aineiston keräämisestä aina valmiiseen tuotteeseen asti. Toiminnallisessa opinnäytetyössämme työskentelymenetelmiimme kuuluivat muun muassa kansion sisällön määrittäminen keskusteluin ja sisältöä rajaamalla, ajatusten kokoaminen paperille, kansion ulkoisen olemuksen suunnittelu, temppukorttien valmistaminen ja tekstisivujen kirjoittaminen sekä lopuksi kansion kokoaminen. Näiden menetelmien avulla työskennellen työmme sisältää kaiken, mitä toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu, ja siitä muodostui eheä, kaksivaiheinen kokonaisuus.

5.3 Eettiset kysymykset

Kaikki kuvat, jotka löytyvät kansioistamme, ovat meidän ottamiamme tai piirtämiä kuvia. Kaikki askartelu kuvat, ovat meidän tekemiä askarteluja ja olemme ottaneet niistä valokuvia. Temppukortit ovat Erikan piirtämiä. Emme käytä minkään ulkopuolisen tahon kuvia kansiossamme. Teemme kansion päiväkotia Sakaralle ja olemme pyytäneet palautetta ansiosta päiväkotia Sakaran henkilökunnalta, mutta emme mainitse kenenkään nimeä työssämme. Olemme pyytäneet henkilökunnalta luvan käyttää heidän palautettaan opinnäytetyössämme.

Olemme paljon pohtineet temppujen tekemisen turvallisuutta. Voivatko lapset tehdä turvallisesti päiväkodissa ihmispyramideja ja pariakrobatia liikkeitä, jos henkilökunnalla itsellään ei ole sirkustaustaa. Mietimme myös riittävätkö 5–6-vuotiaiden lasten taidot kaikista vaikeimpiinkin temppuihin, jotka olemme temppukortteihin valinneet. Muutamia helpoimmat temput soveltuvat tehtäväksi huomattavasti nuoremmillekin lapsille kuin 5–6-vuotiaille.

Päiväkodin tehtävänä on opettaa lapsille turvallista liikkumista. Turvallinen liikkuminen on kaiken liikkumisen lähtökohta varhaiskasvatuksessa. Mitään lapsille vaarallista liikuntamuotoa ei voida opettaa varhaiskasvatuksessa, ja liikun-

tamuodoissa tulee myös huomioida lasten motoristen taitojen taso. Turvallisella liikkumisella ei kuitenkaan tarkoiteta sitä, että liikkuminen kiellettäisiin. Liikkumattomuus on turvallisuus- ja terveysriski. Lapset ovat luontaisesti täynnä energiaa ja heillä on tarve päästä liikkumaan. (Pulli 2013, 20.)

Turvallinen liikkuminen on sitä, että opetetaan lapsille liikuntataitoja ja havainnoidaan heidän taitojaan. Lapsille tulee sallia liikkuminen ja houkutella heitä liikkumaan, jolloin liikunnalliset taidot karttuvat. Päiväkodissa tulee tarjota lapselle mahdollisuus oppia uusia taitoja turvallisessa ympäristössä. (Pulli 2013, 20.) Lapsi ei voi oppia uusia taitoja istumalla paikallaan ja katsomalla sivusta, kun joku toinen lapsi esimerkiksi tekee kuperkeikan. Jokaisen lapsen on itse päästävä harjoittelemaan ja tekemään kuperkeikka, jotta voi oppia sen. Lapset tarvitsevat aikuisen ohjausta ja tukea oppiakseen uusia liikuntataitoja (Pulli 2013, 20).

Meidän mielestämme temppujen tekeminen on uusien liikunnallisten taitojen harjoittelua turvallisessa ympäristössä. Varhaiskasvattaja koko ajan ohjaa tempputuokiota, jolloin hänen vastuullaan on varmistaa, että temput tehdään rauhallisesti ja turvallisesti. Kansioistamme löytyy turvallisuusohjeet, jossa käydään läpi tärkeimmät turvallisuuteen liittyvät asiat temppuja tehdessä. Tärkeää on esimerkiksi, että temput tehdään aina pehmeän alustan päällä ja kun kipeää toisen lapsen päälle, koskaan ei saa astua keskiselälle vaan pepun päälle. Turvallisuusohjeen luettua pitäisi aikuisen osata turvallisesti ohjata lapsia tekemään temppuja.

Temppujen tekeminen aloitetaan helpoimmista tempuista ja kun ne onnistuvat hyvin, voidaan siirtyä harjoittelemaan vaativampia temppuja. Varhaiskasvattaja koko ajan auttaa, tukee ja kannustaa lapsia temppuilussa. Varhaiskasvattaja osaa omalla ammattitaidollaan ja maalaisjärjellä arvioida, jos temppuilu alkaa menemään esimerkiksi riehumiseksi, voidaan temppuilu lopettaa ja kokeilla joku toinen kerta uudestaan. Temppujen tekeminen on erinomaista kehohallinnan harjoittelua ja temppuilu on todella hauskaa.

Erika on opettanut sirkuskoulussa 5-vuotiaita lapsia ja lisäksi hän on opettanut kahdelle eri esikouluryhmälle temppujen tekemistä. Lähes kaikki temput, jotka

löytyvät temppukorteista, on testattu käytännössä 5–6-vuotiaiden lasten kanssa ja todettu toimiviksi. Muutama temppukorttien temppu on haastava 5–6-vuotiaille lapsille, mutta harjoittelun myötä temput onnistuvat. Ja kun joku temppu vihdoinkin onnistuu, voi vain kuvitella kuinka ylpeitä lapset ovat itsestään.

6 OPINNÄYTETYÖN TEKOPROSESSI

Loppuvuodesta 2016 tarjosimme helsinkiläiseen Päiväkotikollegiaan keksimäämme opinnäytetyömme aihetta, sirkuskansiota. Sirkus aiheena oli mielestämme ajankohtainen ja kokoamamme kansio vastaisi hyvin varhaiskasvatuksen kehittämistarpeisiin. Olimme myös itse kiinnostuneita aiheesta, sillä Erika oli harrastanut sirkusta jo vuosia. Lisäksi ajattelimme, että Päiväkotikollegiassa ehkä tarvittaisiin materiaalia, jolla ylläpitää Erikan jo siellä aloittamaa ”sirkusbuumia”. Ennen kuin varsinaisesti ehdotimme työtä päiväkodilla, olimme keskenään jutelleet ja siten varmistuneet siitä, että todella pystymme luomaan Erikan osaamista hyödyntäen kattavan sirkusmateriaalin. Oman lopullisen päätöksemme vahvistuttua, esitti Erika Päiväkotikollegiassa työparilleen sekä yksikön johtajalle idean tästä suunnittelemaamme työstä. Päiväkotikollegia otti työmme vastaan, jonka jälkeen allekirjoitimme kirjallisen sopimuksen tammikuussa 2017.

Opinnäytetyösopimuksen kirjoitettuamme sovimme ensimmäisen ohjauspalaaverin opinnäytetyötämme ohjaavan opettajan kanssa. Ajattelimme näin pääsemme heti työstämään työtämme eteenpäin, ja heti ohjaustapaamisen jälkeen laadimme kirjallisen suunnitelman opinnäytetyömme toteuttamista varten. Koska suunnittelimme tekevämme koko sirkuskansion itse kaikki kansion tulevat kuvat käsin piirtäen, ei meidän tarvinnut hakea erillisiä lupia kuvien käyttöön. Tällä tavoin voimme julkaista kansion myös vapaasti internetissä. Lisäksi sovimme hoitavamme sirkuskansion tekemisestä ja siihen hankituista materiaaleista koituvat kustannukset itse.

6.1 Kansion sisällön määrittely

Ohjaava opettajamme korosti meille, että toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä on tärkeää määrittää heti aluksi työn ja sen sisällön laajuus, jotta työmäärä ei kasva liian suureksi. Sisältöä suunnitellessa keskeisin ajatuksemme

oli, että opinnäytetyömme, sirkuskansio, pyrkii vastaamaan varhaiskasvatustarpeeseen ja se tehdään varhaiskasvatuksen pedagogisesta näkökulmasta. Tarkoitus on, että luomaamme sirkuskansiota hyödynnetään suunnitellussa päivähoiton pedagogista toimintaa 5–6-vuotiaiden lasten ryhmissä.

Meillä oli heti idea, että valmistaisimme sirkuskansioon lasten temppukortit, jotka sisältäisivät helppoja akrobatialiikkeitä ryhmässä tai parin kanssa toteutettavaksi. Ajatuksemme oli, että temppukortit ovat kansiomme pääsisältö. Halusimme kuitenkin saada myös päiväkodin henkilökunnalta mielipiteitä siitä, millaista materiaalia he sirkuskansioon toivoisivat. Kukaan päiväkodin työntekijöistä ei ollut aiemmin kokeillut sirkusta lasten kanssa. He olivat kuitenkin nähneet Erikan ohjaamista ja ajatelleet, etteivät itse uskaltaisi kokeilla sirkusta lasten kanssa ilman kunnollista ohjeistusta. Ennen opinnäytetyön aloittamista Erika oli työskennellyt Päiväkotia Sakaran esiopetusryhmässä, ja hänelle oli kertynyt paljon kokemusta siitä, millaisia temppuja 5–6-vuotiaiden lasten kanssa voi tehdä. Nämä Erikan esiopetusryhmässä käyttämät sirkustempu, -leikit ja -askartelut muodostivat sirkuskansiomme rungon. Lisäksi päiväkodin henkilökunta ehdotti, että kokoaisimme myös listaa sirkusaiheisista lastenkirjoista sekä sirkusmusiikista.

Emme opinnäytetyöprosessimme aikana tiedottaneet Päiväkotia Sakaran henkilökuntaa kovinkaan paljon työmme etenemisestä, sillä he olivat antaneet meille sen valmistuksessa täysin ”vapaat kädet”. Erika kuitenkin kertoi työparilleen, esiopetusryhmän lastentarhanopettajalle, mitä aiomme kansioon sisällyttää. Päiväkotia Sakara on iso päiväkotia, emmekä kokeneet tarpeellisuutta saada koko päiväkodin henkilökuntaa kiinnostumaan kansion valmistamisesta. Keskustelimme kansion sisällöstä lähinnä erään lastentarhanopettajan kanssa, joka oli siitä kiinnostunut.

6.2 Ajatusten kokoaminen

Meille kummallekin on ominaista jäsentää ja käsittää asioita helpoiten, kun ne kirjoitetaan paperille. Siksi tunsimmekin tarpeelliseksi koota ajatuksiamme sirkuskansiosta paperille ranskalaisin viivoin. Ennen muistiinpanojen kirjaamista olimme kumpikin käsitelleet lasten sirkustaitoihin liittyviä teemoja itsekseen. Kun sitten istuimme yhdessä palaveriin kansion valmistamisesta, kirjoitimme

yhteisen paperin otsikoksi sirkuskansio. Sitten lisäsimme yhdessä paperille asioita ja sanoja, joita tuli mieleemme, ja keskustelimme niistä. Teimme keskustelujemme myötä koko ajan lisää muistiinpanoja. Koimme, että nämä yhteiset keskustelumme avasivat meille hyvin kansion sisältöä ja teemoja.

Sirkuskansio valmistettiin koko lapsiryhmän tarpeeseen palvelemaan monenlaisia lasten kehitystarpeita ja sirkustaitoja. Haastavinta varhaiskasvatuksen sirkuskansion kokoamisessa oli rajata sirkuksen käytön tavat, joita kansioomme halusimme sisällyttää. Sirkus on todella monipuolinen ja laaja laji, ja jouduimme jättämään pois monia hyviä sirkuksen osa-alueita, jotta kansioistamme ei tulisi liian laaja. Yritimme kuunnella varhaiskasvattajien toiveita, sekä huomioida oma erityisosaamisemme. Kaikkea kansioon ei tarvinnut sisällyttää, sillä moniin sirkustaitoihin voi perehtyä myös itse. Siksi valitsimmekin kansioomme materiaalia (temppekortit), jota ei ole helppoa löytää ja alkaa keilla itsenäisesti.

6.3 Kansion ulkoasu

Ajatuksenamme oli valmistaa sirkuskansio, joka on helppo tulostaa kaikkien päiväkotien käyttöön. Ajattelimme, että näin työstämme on hyötyä koko maan varhaiskasvatuksessa eikä vain yhdessä päiväkodissa. Tämän yleisen julkaisun myötä olemme voineet käyttää kuvalähteinä vain itse piirtämiämme ja ottamiamme kuvia. Kun sirkuskansiossa on itse tehdyt kuvat, oli erityisen tärkeää kiinnittää huomiota niiden selkeyteen; sekä aikuisten että lasten on varmasti ymmärrettävä mitä kuvissa tarkoitetaan.

Keskustelimme yhdessä, minkä näköisen sirkuskansion haluamme tehdä. Tulimme siihen tulokseen, että kansio saa olla värikäs, koska päiväkodeissa harvoin näkee mitään mustavalkoista materiaalia. Värikäs kansio herättää lukijan mielenkiinnon, lisäksi kansiossa voi olla temppekorttien lisäksi muitakin kuvia, jotta sitä on mielekkäämpää lukea ja kuvat voivat selkeyttää kansion sisältöä. Päädyimme valitsemaan vihreän värin kansion pääväriksi. Emme kuitenkaan halunneet tehdä liian värikästä kansiota, ettei kansiosta tulisi sekavan näköistä.

Halusimme että kansilehti kuvastaa kansion sirkusteemaista sisältöä ja herättäisi lukijan mielenkiinnon avaamaan kansion ja tutkimaan sitä lisää. Teimme kansilehden Powerpoint 2016 -ohjelmalla, jonka jälkeen kokosimme yhdessä tekemämme materiaalin yhteen ja muokkasimme kansion ulkonäköä mieleisemmeksemme Word 2016 -ohjelmalla. Kansiosta tuli mielestämme hieno ja selkeän näköinen.

6.4 Materiaalin valmistaminen

Elokuun alussa aloitimme sirkuskansion valmistamisen. Ensin rajasimme temppukorttien määrän kahteenkymmeneen. Sen jälkeen mietimme korteille sopivan koon, jotta ne olisivat mahdollisimman helpot käsiteltäviksi. Valmiissa kansiossa olisi yhdellä sivulla kaksi temppukorttia. Temppukortit etenevät kansiossa pääosin vaikeusjärjestyksessä. Koko sirkuskansion lopullinen järjestys poikkeaa sen sisällön valmistusjärjestyksestä.

Ennen kuin aloitimme tekemään temppukortteja, mietimme yhdessä, minkälaiset temput olisivat sopivia 5–6-vuotiaille lapsille. Hyödynsimme Erikan sirkuskokemusta ja tietämystä erilaisista pariakrobatialiikkeistä ja ihmispyramideista. Hahmottelimme yhdessä tikku-ukoilla erilaisia pariakrobatialiikkeitä ja ihmispyramideja, joista valitsimme sopivat kansioomme.

Tämän jälkeen Erika alkoi hahmottelemaan lyijykynällä temppukuvien piirtämistä. Kuvien hahmottelussa tuli olla huolellinen, jotta kuvat olisivat mahdollisimman selkeitä ja niistä näkisi selvästi tempun tarkoituksen. Kun Erika sai ensimmäiset kuvat valmiiksi, sai Tuulia kommentoida niitä ”maallikon” näkökulmasta. Erika oli onnistunut työssään niin hyvin, ettei muutosehdotuksia valmiille korteille juuri ollut. Näin Erikan oli hyvä jatkaa korttien piirtämistä pitkin syksyä.

Ensin Erika hahmotteli temppukuvat lyijykynällä, jonka jälkeen hän teki ääri- ja tussilla ja tämän jälkeen hän väritti kuvat. Valmiit temppukuvat hän skannasi tietokoneelle, minkä jälkeen hän vielä käsitteli kuvia Adobe Photoshop -ohjelmalla. Kuvankäsittelyohjelmalla hän korjasi pieniä virheitä kuvissa sekä

muutti kuvien taustat läpinäkyviksi, jotta kuvien taustalla ei esimerkiksi näy levinneitä lyijykynäjuovia. Erikalla meni reilu kuukausi aikaa saada kaikki tempukortit valmiiksi.

Aloitimme sirkuskansion tekemisen työläimmästä aiheesta eli temppukorttien tekemisestä. Kun saimme niitä alulle, olimme valmiita työstämään muutakin kansioon tulevaa materiaalia. Päivähoidossa lapsen päivät sisältävät monenlaista toimintaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteidenkin mukaan (Varhaiskasvatussuunnitelma 2016, 20) lapset oppivat päivähoitossa asioita leikkien, liikkuen, tutkien ja erilaisten työtehtävien, itseilmaisun sekä taidelähtöisen toiminnan kautta. Siksi sisällytimme sirkuskansioon liikunnallisten temppukorttien lisäksi myös muun muassa sirkuskirjallisuutta ja -musiikkia, erilaisia sirkusteemaisia leikkejä sekä sisällä että ulkona leikittäviksi, ja askarteluja.

Sirkusaiheista kirjallisuutta kootessamme kävimme läpi Kouvolan kirjastojen tietokantaa ja kokosimme sieltä listan sirkusaiheisista lastenkirjoista. Etsimme mahdollisimman erilaisia sirkusteemaa käsitteleviä kirjoja, jotka sitten jaotelimme helppolukuisiin, kertomakirjallisuuteen ja satuihin sekä kuvakirjoihin. Kirjat ovat kansiossa myös niiden ilmestymisjärjestyksessä. Kirjallisuuskatsauksen koottuamme etsimme sirkusteemaista musiikkia lasten sirkustempuiluun taustalle. Haimme instrumentaalista sirkusmusiikkia muun muassa Youtube-kanavan kautta. Listasimme myös muutamia sirkusaiheisia lasten levykokoelmia sekä lastenlauluja.

Näiden vaiheiden jälkeen etsimme internetistä erilaisia sirkusteemaan sopivia ryhmäleikkejä. Myös Erikalla oli kokemusta erilaisista sirkustaitoja tukevista liikuntaleikeistä. Kansiossa on mukana muutama liikuntaleikki, joissa lapset pääsevät harjoittelemaan muun muassa motorisia taitojaan sekä heittäytymistä. Syksyllä 2016 Erika askarteli eskarilaisten kanssa kaksi sirkusteemaista askartelua, jotka ovat kansioon koottuna, lisäksi etsimme vielä internetistä kolmannen sirkusaiheisen askartelun kansioon.

Viimeiseksi kirjoitimme sirkuskansioon pienen johdannon, sisällysluettelon sekä turvallisuusohjeet temppujen tekoa varten. Turvallisuus oli asia, jota käsitelimme paljon, kun mietimme kansion sisältöä. Mielestämme on hyvä, että

jo kansion aluksi käydään läpi turvallisuudessa huomioitavat asiat, ennen kuin sirkustemppeja aloitetaan kokeilemaan. Ajattelemme selkeiden turvallisuusohjeiden tuovan varhaiskasvattajille enemmän varmuutta ja luottamusta kokeillessaan esimerkiksi ihmispyramidien tekoa. Teimme siis turvallisuusohjeille oman sivun, joka on kansiossa ennen tempukortteja ja kansiossa painotetaan, että turvallisuusohjeet täytyy lukea ennen tempujen tekemistä.

6.5 Kansion kokoaminen

Viimeinen työvaiheemme ennen palautteen pyytämistä oli lopullisen sirkuskansion kokoaminen, joka ei ollut aivan helppoa. Sivuja tehdessämme olimme ajatelleet sisällyttää jokaiselle sivulle kaksi tempukorttikuvaa. Emme saaneet niitä kuitenkaan niin mahtumaan, joten päätimme mennä opinnäytetyöpajaan saamaan apua kuvien asetteluun. Lisäksi halusimme kehykset reunustamaan kansion sivuja, mutta niidenkin laittaminen tuotti meille hankaluuksia. Myös tähän ongelmaan toivoimme saavamme apua opinnäytetyöpajasta, johon menimme vielä opinnäytetyömme ihan loppuvaiheessa.

Tuotimme työssämme yhden kansion, johon olimme heti tyytyväisiä. Valmiissa sirkuskansiossamme on kansilehti, sisällysluettelo ja kokoamamme sirkusmateriaali, siitä tuli 36 sivua pitkä. Kaiken muun sisällön valmistuttua teimme kansiolle värikkään kannen, jonka otsikoimme mielestämme sen sisältöä kuvaavalla tavalla; Sirkusta varhaiskasvatukseen -opas lasten sirkustelun saloihin. Laitoimme kanteen myös muutamia kuvia kansiomme sisällöstä, jotta kansi kertoisi lukijalle jo heti aluksi sen sisältämästä materiaalista. Kuvissa on pari tempukorttia, sekä kuvat pelleaskartelusta ja jongleerauspalloista. Kannesta näkee siis heti, että kansiossa on muun muassa ohjeita sirkustemppeihin sekä askarteluja. Kuvat kannessa tukevat mielestämme hyvin kansion houkuttelevuutta. Käytimme kansion tekoon todella paljon työtunteja, varsinkin, kun piirsimme kaikki sen kuvat itse.

Olimme suunnitelleet, että lopullinen sirkuskansio olisi valmis jo elokuussa, ja että esittelisimme sen Päiväkotikiikarin henkilökunnalle ennen syksyä. Emme kuitenkaan olleet luvanneet tiettyä esittelyaikaa päiväkodille, mikä oli hyvä, sillä lopulta kansiomme valmistui vasta lokakuun lopussa. Ajattelimme sitten, että näytämme kansiota päiväkodin henkilökunnalle syyslomaviikolla

42, jolloin työntekijöillä on enemmän aikaa katsoa sitä, kun lapsia on lomien vuoksi vähemmän hoidossa. Opinnäytetyön kirjallista raporttia kirjoitimme työkiireiden lomassa pitkin syksyä, sitä mukaa, kun kansio alkoi valmistua.

6.6 Palautekeskustelut

Veimme tekemämme sirkuskansion päiväkotia Sakaraan nähtäväksi ja kommentoitavaksi viikkoa ennen kuin palautimme opinnäytetyömme arvioitavaksi. Päiväkotia Sakarassa kolmen eri ryhmän työntekijät ehtivät tutkia kansiota ja antaa meille palautetta siitä. Saimme palautetta kansiostamme muutamalta lastenhoitajalta ja kolmelta lastentarhanopettajalta. Annoimme kansion vuorotellen eri ryhmiin henkilökunnalle rauhassa luettavaksi ja sen jälkeen jutelimme yhdessä kansion sisällöstä ja sen toimivuudesta. Kokosimme yhteen kaiken palautteen, jonka saimme päiväkotia Sakarasta.

Päiväkotia Sakaran henkilökunnan mielestä kansion ulkoasu on erittäin hieno ja kansilehden nähtyään haluaa nähdä mitä kansio sisältää. Vihreä väri sopii hyvin kansioon ja piristää ulkoasua, myös erilaiset kuvat sopivat hyvin teemaan ja kuvastavat hyvin kansion sisältöä. Koko sirkuskansio on tosi kiva idea ja aihe, josta lapset varmasti innostuvat helposti. Temppukorttien tekeminen oli hyvä keksintö ja positiivista on, että lapset tekevät temppuja yhdessä, eikä temppuja tehdessä lasten tarvitse kilpailla keskenään. Kansioon on kerätty monipuolisesti erilaista sirkusmateriaalia. Kiva pieni lisä kansiossa on jongleerauspalloilla tehtävät heitot. Temppukortit ja ohjeet ovat tarpeeksi selkeät, että niistä ymmärtää minkälainen temppu on kyseessä, vaikka ei olisi koskaan aikaisemmin tehnyt kyseistä temppua. Kansio on kokonaisuudessaan hyvin selkeä ja sen voisi ottaa käytännön kokeiluun 5–6-vuotiaiden lasten ryhmään.

Eräs lastentarhanopettaja ehdotti, että kansiossa voisi olla lisäksi akrobatialiikkeitä, joita voisi harjoitella lasten kanssa tai esimerkki sirkusaiheisen liikuntatunnin sisällöstä. Olimme kuitenkin alun perin päättäneet, että kansiosta tulee liian laaja, jos siihen olisi vielä lisätty yksin tehtäviä akrobatia liikkeitä. Varhaiskasvatukseen sopivia akrobatia liikkeitä on niin paljon, että niistä pystyisi tekemään kokonaan oman kansion. Toinen lastentarhanopettaja taas ehdotti, että kansioon voisi tehdä listan, että minkälaisia asioita tulisi huomioida, jos haluaa tehdä lasten kanssa sirkusaiheisen joulujuhla- tai kevätjuhla esityksen. Tämä

oli mielestämme loistava idea, eikä liian työläs toteuttaa. Niinpä päätimme lisätä kansioomme vinkkilistan sirkusesityksen toteuttamiseen liittyvistä asioista.

Kävimme keskustelua sirkuskansion sisällöstä ja käyttötarpeesta myös erään Päiväkoti Sakaran ulkopuolisen lastenhoitajan kanssa. Luimme sirkuskansiota lävitse yhdessä hänen kanssaan siten, että kerroimme kansiota selatessa, mitä siihen on valittu ja miksi. Lastenhoitaja oli todella tyytyväinen, että olemme tehneet tällaisen kansion tuomaan uusia ideoita varhaiskasvatuksen kentälle. Hän on ollut itsekkin mukana päiväkodin sirkusteemaisessa joulujuhlassa, joten oman kokemuksenkin myötä hän pitää kansiota hyvin tarpeellisenä 5–6-vuotiaiden lasten ryhmissä. Lasten liikunnallisesta näkökulmasta ajatellen kansio saattaa innostaa myös sellaisia lapsia liikunnan pariin, jotka eivät tavallisesti siitä innostu; sirkustemput ovat niin erilaista ja hauskaa yhdessä tekemistä.

Yhdessä keskustellen päädyimme myös siihen, että kansion sisältö on kattava, mutta silti hyvin rajattu; kaikkea materiaalia ei olisi ollut tarpeellistakaan kansioon koota. Tämä tekemämme kansio tuo sirkusteemaan uudenlaisia elementtejä sekä haasteita. Kansioon on silti mahdollista lisäillä myöhemmin lapsiryhmän tarpeiden mukaista lisämateriaaliakin. Lopullinen sirkuskansio ei ole toistaiseksi ehtinyt minkään lapsiryhmän käyttöön, joten emme voineet vielä tehdä kyselyä sen käytöstä ja hyödyistä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Sirkuskansio varhaiskasvattajien näkökulmasta

Sirkuskansion suunnittelun ja valmistamisen aikana emme paljoa kyselleet tai osallistaneet päiväkodin työntekijöitä kansion valmistuksessa, vaan teimme sitä hyvin itsenäisesti. Tämän työtavan valitsemiseen vaikutti osittain se, että kansion suunnitteluvaiheen aikana suimme Kotkassa ja Kouvolassa ja teimme työtä helsinkiläiseen päiväkotiin, jolloin meillä oli pitkä välimatka Helsinkiin. Sen jälkeen kuin olimme suunnitelleet melko tarkasti kansion sisällön keskenämme, emme kokeneet tarvetta kysellä päiväkodin henkilökunnan mielipi-

teitä kansioistamme, koska olimme jo kysyneet heidän toiveita kansion suhteen silloin, kun he tilasivat opinnäytetyymme. Meidän työskentelytavassa oli puolensa, saimme esimerkiksi edetä ihan omaan tahtiin. Toisaalta, jos päiväkodin henkilökunta olisi ollut enemmänkin mukana koko prosessissa, olisivat he ehkä tunteneet kansion vieläkin enemmän juuri heidän tarpeisiinsa suunnatuksi. Ajattelemmme, että todellista kiinnostusta työtämme kohtaan olisi osoittanut myös, jos päiväkodilta itse oltaisiin kyselyä aktiivisesti työmme etenemisestä tai seurattu jollain tapaa sen edistymistä.

Pyysimme palautetta kansioistamme lokakuussa 2017 päiväkotia Sakarasta usealta työntekijältä ja olimme tyytyväisiä, että niinkin moni henkilö ehti kommentoida kansioistamme heikossa päiväkotiympäristössä. Palautteen perusteella pyrimme vielä hieman muokkaamaan valmista kansiota, joten tällä tavoin annoimme päiväkodin henkilökunnalle vielä mahdollisuuden vaikuttaa kansion lopulliseen sisältöön. Positiivisesta palautteesta päätellen sirkuskansio kuitenkin vastaa hyvin päiväkodin tarvetta ja ansiosta löytyy kaikki, mitä he toivoivat. Kansion sisältö on laaja, ja siihen on varmasti tarpeen perehtyä ajan kanssa syvemmin.

Sirkus on laajana todella laaja ja monipuolinen. Erilaisista sirkuslajeista ja sirkusvälineistä voisi tehdä kokonaisen kirjan, joten meidän täytyi tarkkaan miettiä, miten rajaamme ansiomme, ettei siitä tulisi liian laaja. Halusimme tehdä monipuolisen sirkuskansion, joka kokonaisuutena tarjoaa varhaiskasvatukseen jotain uutta ja inspiroivaa. Sirkusvälineiden esiintuominen jäi meiltä kansiossa vähiin, sillä esittelimme lähinnä jongleerauspalloja, joten välineiden vähyys saatetaan kokea yhdeksi vajavuudeksi kansion sisältöä arvioidessa. Jättimme monet sirkuslajit esittelemättä kansiossamme, koska esimerkiksi trapetseja, yksipyöräisiä, tasapainopalloja tai rolabolia ei löydy päiväkodista ja lapset eivät voi niitä konkreettisesti kokeilla. Kansiossamme on kuitenkin listattuna paljon sirkusaiheisia kirjoja ja sitä kautta eri sirkuslajit ja sirkusvälineet voivat tulla tutuiksi lapsille.

Mielestämme sirkuskansion käytön helpottamiseksi olisi tärkeää, että se on otettavissa helposti käyttöön päivähoidon arjessa ja jokainen työntekijä tietää,

mistä kansion löytää. Ajattelemme, että sirkuskansiolle tulisikin olla lapsiryhmissä selkeä paikka, jonka kaikki työntekijät tietävät. Lisäksi sirkuskansio tulisi esitellä aina koko päiväkodin henkilökunnalle tai henkilökohtaisesti uusille työntekijöille, jotta jokainen työntekijä tietää kansion olemassaolosta. Tämä tietoisuus lisää varmasti uteliaisuutta kansion käyttöä kohtaan.

Lopulta jää vain nähtäväksi, kuinka varhaiskasvattajat hyödyntävät työssään sirkuskansiotamme. Emme tehneet kansion tarkkaa käyttöohjetta, koska ajattelimme, että varhaiskasvattajat voivat hyödyntää kansiomme materiaalia heidän omien mielenkiintojensa pohjalta ja keksiä esimerkiksi temppukorteille monenlaisia käyttötapoja. Kansiota voi käyttää monella eri tavalla, ja toivomme, että jokainen saisi siitä jotakin omaan työhönsä; joku lainaa kirjastosta sirkuskirjoja satuhetkiä varten, toinen laulattaa sirkuslauluja lauluhetkellään ja joku innostuu leikeistä tai askarteluista. Liikunnasta innostuvat ja sen ohjaamisen jo helposti taitavat ryhtyvät kokeilemaan temppujen tekemistä, joka parhaillaan johtaa joului- tai keväthuhaesityksen valmistamiseen. Joku saattaa käyttää kansiota lastenkin kanssa temppukorttien kuvia yhdessä häämäästellen.

Esteitä kansion käytölle ei mielestämme ole. Monet ohjatut pienryhmätuokiot vaativat valmisteluja ennen itse tuokion pitämistä. Myös kansioistamme löytyvät sirkusaskartelut vaativat alkuvalmisteluja ja ennen tempputuokion pitämistä täytyy varhaiskasvattajan huolellisesti tutustua turvallisuusohjeisiin sekä tehtävien temppukorttien ohjeisiin ja valmistella tempputuokion ohjelma. Ennen temppujen tekemistä voi esimerkiksi ottaa jonkun hippaleikin, jolloin lasten lihakset lämpenevät ja kun lapset ovat päässeet purkamaan energiaansa, he jaksavat keskittyä paremmin temppujen tekemiseen. Sirkusmusiikkia voi kuunnella ja sirkuskirjoja katsella sen kummempia valmisteluja, kirjat ja musiikki täytyy vain käydä lainaamassa kirjastosta.

Uskomme että temppukorteista ja temppujen tekemisestä innostuvat eniten varhaiskasvattajat, jotka ovat itsekin liikunnallisia tai jotka pitävät liikuntatuntien ohjaamisesta. Osa temppukorttien tempuista, joissa aikuinen on mukana, vaatii myös aikuiselta hieman tasapainotaitoja tai lihasvoimaa, jos lapset ovat hyvin iso kokoisia. Varhaiskasvattaja joka on erityisen kankea tai jolla on jotain

fyysisiä vaivoja, ei välttämättä pysty tekemään temppuja lasten kanssa. Päiväkodin oma liikuntasali helpottaa temppujen tekemistä mutta se ei ole välttämätön. Kummassakaan päiväkodissa ei ollut omaa liikuntasalia, joissa Erika ohjasi sirkusesitykset. Pehmeä patja temppujen tekemiseen on oltava turvallisuuden takaamiseksi, jos pehmeää alustaa ei löydy päiväkodista, ei temppuja voida tehdä.

Varhaiskasvattajalta vaaditaan hyviä ohjaustaitoja, että hän pystyy ohjaamaan temppuilutuokioita. Lasten on noudatettava kansion turvallisuusohjeessa mainittuja sääntöjä ja Erikan kokemuksen mukaan lapset saattavat olla hieman yli-innokkaita tekemään temppuja, eivätkä aina meinaa maltaa odottaa omaa vuoroaan temppuja tehdessä. Tempputuokiot kannattaa toteuttaa pienryhmätoiminnalla henkilökuntaresurssien puitteissa, isotkaan lapsiryhmät eivät ole este tempputuokioiden toteuttamiselle. Erika on ohjannut tempputuokioita 27 lapsen ryhmässä, jolloin tempputuokiot toteutettiin pienryhmissä.

7.2 Opinnäytetyön toteutumisen arviointi

Olimme tehneet selkeän suunnitelman, jota noudattamalla saamme työmme ajoissa valmiiksi. Emme kuitenkaan onnistuneet täysin suunnitelmamme noudattamisessa aikatauluhaasteiden vuoksi. Joulutammijä helmikuussa suunnittelimme sirkuskansion sisältöä ensin yhdessä lastentarhanopettajan ja sitten ohjaavan opettajamme kanssa. Kevään ja kesän aikana haimme sirkuskansion taustalle tueksi teoretietoa. Haimme tietoa kirjallisuudesta niistä lapsen kehityksen osa-alueista, joita sirkus lajina parhaiten tukee. Samalla huomioimme sen, että valmistamastamme kansiosta löytyy toimintaa tukemaan näitä jokaista kehitysosaa-alueita: sosiaaliset taidot kehittyvät yhteisissä leikeissä, temppuja tehdessä ja esityksiä valmistaessa. Liikuntaleikit ja temppujen teko tukevat niin ikään lapsen motorisia taitoja. Taidekasvatusta sisältävät osaltaan kokoamamme askartelut, sekä kirjallisuus- ja musiikkitarjonta. Taidekasvatus toteutuu myös todella laajasti, kun lapsiryhmissä valmistellaan sirkusesityksiä; silloin mukaan voi ottaa myös muun muassa puvustuksen, lavastuksen ja maskeerauksen.

Sirkuskansiossa pääpointtina ovat temppukortit ja olemme teoriaosuudessamme kertoneet useasta eri näkökulmasta, kuinka kehittävää temppujen tekeminen on lapsille ja minkälaisia taitoja lapset oppivat temppuja tehdessä. Teoriaosuudessa kerrotaan myös yleisellä tasolla varhaiskasvatuksessa toteutettavasta toiminnasta ja samalla se tukee myös muun materiaalin käyttöä kansiossamme. Sosiaalisesta näkökulmasta katsottuna kansion toiminta kehittää hyvin lasten sosiaalisia taitoja yhteisen tekemisen myötä. Liikuntaleikeissä ja temppuja tehdessä erityisesti lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät. Päivähoitossa myös kirjoja katsotaan usein yhdessä ja musiikkia kuunnellaan yhdessä. Askartelut yleensä toteutetaan pienryhmissä, joten kaikki materiaali, jota sirkuskansiosta löytyy, omalta osaltaan kehittää lapsen sosiaalisia taitoja.

Lapsen motorinen kehitys on kansiossa huomioitu temppujen valinnassa; ne ovat 5–6-vuotiaden motorisiin taitoihin sopivat. Myös askartelu ja liikuntaleikit kehittävät lasten motorisia taitoja. Lisäksi työmme teoriaosuudessa kuvataan taidekasvatusta, joka ilmenee sirkuskansiossa lasten taiteellisuuden kehitystä tukevana toimintana, esimerkiksi askarteluina ja musiikkina. Sirkustemppujen tekeminen on myös taidetta ja itsensä ilmaisua, parhaimmillaan kansion avulla voidaan toteuttaa sirkusesitys. Kansiostamme löytyy myös lasten kirjallisuutta, mutta satujen merkitystä lapsen kehitykselle emme teoriaosuudessa käsitelleet.

Kesän ja alkusyksyn aikana teimme temppukortit ja loppusyksystä kokosimme kansion. Kansio valmistui kuitenkin noin kaksi kuukautta myöhemmin kuin mitä olimme suunnitelleet. Lopullinen kansion esittelykin päiväkotit Sakarassa viivästy, ja tapahtui vasta lokakuun lopussa. Jatkossa kansion löytämisessä onkin oleellista se, kuinka sitä mainostetaan ja viedään eteenpäin päiväkotiryhmien kesken. Jos olisimme pysyneet paremmin meidän suunnitellussa aikataulussamme, olisimme voineet viedä sirkuskansiomme näytille useampaan päiväkotiin, jolloin olisimme ehkä saaneet enemmän parannusehdotuksia kansioon ja samalla olisimme ehkä herättäneet useamman päiväkodin kiinnostuksen tekemäämme ansiota kohtaan.

Olimme kaavailleet, että opinnäytetyö valmistuisi jo lokakuussa 2017, mutta lopullinen opinnäytetyöraportin kirjoittaminen jäi vasta syys-lokakuulle. Vahvuutenamme työtä tehdessä on ollut huolellisuus; olemme mielestämme ponnostaneet jokaiseen työvaiheeseen hyvin. Varsinkin Erika on ollut hyvin innokas piirtämään ja askartelemaan sirkusmateriaalia, joten sirkuskansion valmistaminen on ollut hänestä hauskaa ja mukavaa puuhaa. Lisäksi hän on päässyt hyödyntämään omia vahvuuksiaan kansiota tehdessä ja kansion materiaalia kootessa on hyödynnetty Erikan käytännön kokemusta ja sirkus tietotaitoa. Tuulia puolestaan koki työn sirkuksen tuntemattomuudesta johtuen itselle vierammaksi ja siten haastavammaksi, mutta onnistui silti löytämään itseä kiinnostavat työskentelytavat, esimerkiksi kirjoittamisen.

Käytimme kansion kokoamiseen paljon aikaa, ja teimme sen mielestämme tarkasti. Työraportin kirjoittaminen oli lopulta helpompaa kuin luulimme ja sujui meiltä oletettua nopeammin. Tässä asiassa auttoi varmasti se, että kirjoitimme koko ajan kansion valmistamisen lomassa vaihe vaiheelta, mitä olemme tehneet. Näin meillä ei ollut enää lopuksi liian suurelta tuntuva kirjoitusurakkaa edessä.

7.3 Opinnäytetyön jatkokehittely

Tässä opinnäytetyöprosessissa valmistui sirkuskansio, joka tehtiin varhaiskasvattajien tarpeeseen. Tulevaisuudessa voisikin tutkia sitä, miten varhaiskasvattajat ovat käyttäneet kansiota, millaisissa tilanteissa ja millä tavoin. Varhaiskasvattajilta voisi pyytää palautetta myös siitä, ovatko he kokeneet sirkuskansion hyödylliseksi työssään ja miksi. Aihetta voisi myös tutkia lasten näkökulmasta siten, onko sirkustelun harjoittaminen vaikuttanut jollakin tavalla lapsiryhmään tai yksittäisiin lapsiin. Myös lapsilta voisi kysellä heidän mielipiteitään sirkusta sisältävästä toiminnasta. Halutessaan kansiota voisi vielä laajentaa, tai jotta siitä ei tulisi liian laaja, voisi tuottaa kokonaan toisenkin kansion eri materiaalein. Tulevaisuudessa varmasti myös jo valmista kansiotakin täytyy uudistaa, jotta se olisi aina ajankohtainen, esimerkiksi musiikin ja kirjallisuuden osalta.

8 POHDINTA

Toiminnallisessa opinnäytetyössämme tuotimme sirkusaiheisen kansion ja opinnäytetyöraportin. Pohdimme yhdessä, minkälaista materiaalia haluamme sisällyttää kansioomme ja pyrimme siihen, että materiaalia on helppoa käyttää varhaiskasvatuksessa ja kansio on selkeä. Mielestämme tuottamamme sirkuskansio vastaa hyvin varhaiskasvattajien tarvetta. Meillä kummallakin on runsaasti työkokemusta päiväkodissa työskentelystä ja meillä on sosiaalialan opintoja takanamme, lisäksi Erikalla on sirkusohjaajana paljon kokemusta ja tietoa sirkustempuista ja sirkuksen ohjaamisesta. Me myös keskustelimme kansion sisällöstä päiväkotia Sakaran lastentarhanopettajan kanssa, jolla on muutaman vuosikymmenen kokemus alalla toimimisesta ja saimme häneltä hyviä neuvoja mitä kansio voisi sisältää. Pääsimme kansion sisällön suhteen sille tasolle, mitä työssämme tavoittelimmekin; kansio sisältää monipuolisesti erilaista toimintaa ja vinkkejä avuksi hyödyntämään sirkusteemaa osana varhaiskasvatusta.

Meillä kesti odotettua kauemmin valmistaa sirkuskansio ja opinnäytetyöraportti, mikä osaltaan vaikutti työn erilaisiin tekovaiheisiin. Aloitimme kirjoittamisen rauhalliseen tahtiin asioita pohdiskellen ja teoretietoa etsien monista lähteistä. Työn edetessä hitaasti ja syksyn tullessa huomasimme, että meille tulee pian jo kiire saada ajoissa työmme valmiiksi. Emme olleet aikataulusamme ottaneet huomioon, miten työlästä ja aikaa vievää sirkuskansion koostaminen oli. Myös kokopäivätyömme vaikutti siihen, että emme ehtineet kirjoittaa ja tehdä kansiota niin nopeaan tahtiin kuin olimme alun perin ajatelleet.

Ammatillista kasvua tapahtui eniten silloin, kun emme keskittyneet työnteon nopeuteen vaan sen laatuun. Olemme mielestämme hyvin perustelleet ja tuoneet monipuolisesti esille, miksi tekemiemme temppukorttien temppuja kannattaa tehdä päiväkodissa ja miten monella tavalla temppujen tekeminen kehittää lapsia. Kun etsimme teoretietoa, myös oma tietämyksemme laajeni varhaiskasvatuksesta ja lasten kehitysvaiheista. Opinnäytetyön jokainen työskentelyvaihe opetti meitä miettimään asioita perinpohjaisesti ja monesta näkökulmasta katsottuna. Opimme myös projektin aikataulutuksesta, parempi olisi pa-

nostaa projektin tekemiseen heti alkuvaiheessa, eikä vasta silloin kuin projektin palauttamisen määräaika lähestyy. Emme myöskään olleet varautuneet siihen kunnolla, miten paljon työtunteja kului opinnäytetyön tekemisessä.

Haastavaa mielestämme oli, kun emme saaneet työhömmme juurikaan tukea tai apuja päiväkodilta. Toisaalta tunsimme, että he luottavat meihin, ja että tiedämme parhaiten itse, mitä kansion tulee sisältää. Emme myöskään itse alkaneet päiväkotia sen enempää osallistamaan, sillä tiedämme omasta kokemuksesta, kuinka hektistä arki päivähoidossa voi olla. Usein tämänkaltaisen kehittämistyö ei ole tärkeyslistalla ensimmäisenä, varsinkin, kun ei ole kyse aivan välttämättömästä materiaalista. Luotimme myös omaan ammatilliseen osaamiseen ja siihen että todella tiedämme mitä olemme tekemässä. Meillä ei tullut kansion tekemisen aikana mitään isompia ongelmia vastaan mutta välillä olisimme voineet joissakin asioissa kysyä päiväkodin henkilökunnan tai ohjaavan opettajamme mielipidettä työstämme. Päiväkodin henkilökunnan positiivisesta palautteesta päätellen onnistuimme kuitenkin hyvin itsenäisesti luomaan ainutlaatuisen ja mukaansa tempaavan sirkuskansion.

Toinen asia, jonka koimme hankalaksi työtä tehdessämme, oli sirkusaiheisten luotettavien lähteiden löytäminen. Sirkuksesta yleensä löytyi tietoa mutta sirkuksen kehittävydestä ja sen hyvinvointi vaikutuksista oli hyvin vaikea löytää tietoa. Etsimme tietoa kirjastojen tietokannoista ja selasimme mm. suomen nuorisosirkusliiton julkaisemaa ”Pyramidi”-lehteä mutta emme lehdistä löytäneet meidän aiheeseen suoranaisesti liittyvää tietoa.

Mielestämme päivähoidossa on äärimmäisen tärkeää, että jokaisen lapsen kanssa olisi mahdollisuus viettää kunnolla yhteisiä ja mukavia hetkiä päivittäin. Temppuja tehdessä lapset saavat usein kaipaamaansa yksilöllistä huomiota ja onnistumisen kokemuksia. Pariakrobatia temppuja tehdessä voi varhaiskasvattajan ja lapsen luottamuksellinen suhde vahvistua. Kun varhaiskasvattaja kannustaa epävarmojakin lapsia tekemään temppuja ja temput onnistuvat, saavat lapset mahtavia kokemuksia temppuilusta. Opinnäytetyötä tehdessämme vahvimpana ajatuksenamme olikin, että päiväkodeissa ei ole koskaan liikaa sellaista toimintaa, jossa kaikista tärkeintä on lasten aito riemu ja ilo. Kokeimmekin sirkuskansion käytön suurena mahdollisuutena, sillä sirkus voi olla

keino saada sellaisetkin lapset nauramaan, jotka eivät muuten iloaan aina osoittaisi. Myös Erikan omat kokemukset sirkuksen käytöstä ovat todella kannustavia; on hienoa nähdä, kuinka lapsi aidosti nauttii oppiessaan uuden temppun.

Sirkustemppejen ohjaaminen lapsille vaatii varhaiskasvattajalta hyviä ohjaustaitoja, omaa henkilökohtaista kiinnostusta liikuntaan sekä ennen kaikkea kykyä innostua, kannustaa ja heittäytyä mukaan yhteiseen sirkustoimintaan. Ymmärrämme myös, että kansion käyttö kaipaa totuttelemista ja perehtymistä päivähoiton työntekijöiltä kansioon. Huomaamme, että meillä on keskenäänkin todella erilaiset lähtökohdat sirkustoiminnan ohjaamiseen, aivan kuin varhaiskasvattajilla on yleensäkin erilaista osaamista ja ohjaustaitoja osanaan. Koimme kuitenkin vahvuutena sen, että meillä on hyvin erilaiset lähtökohdat sirkustoimintaan koska Tuulia osasi ”maallikon” näkökulmasta arvioida Erikan tekemiä temppukortteja ja sitä, ovatko ne tarpeeksi selkeät. Ohjaamista ja uusia taitoja voi aina oppia, ja kuten monissa muissakin asioissa, ei sirkustaitojenkaan oppimisessa tule koskaan täysin valmiiksi. Lopultakin päivähoiton henkilökunnalta kaivataan vain rohkeutta kokeilla ja innostua uudelta toimintamuodosta yhdessä lasten kanssa nauttien.

LÄHTEET

Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito. Liikunta tukemassa lapsen ja nuoren kasvua. Helsinki: Edita.

Helenius, A & Lummelahti, L. 2013. Leikin käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hujala, E. & Turja, L. 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Vantaa: Pedatieto.

Karjalainen. 2015. Sirkusharrastus on nosteessa – ”Tämä ei ole iästä kiinni”. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/kotimaa/item/81589-sirkusharrastus-on-nosteessa-tama-ei-ole-iasta-kiinni> [viitattu 4.11.2017].

Kinnunen, R., Lidman, J., Kekäläinen, K. & Kakko, S-C. 2013. Vaikuttava sirkus – hyvinvointi vaikutuksia sirkuksesta. PDF-tiedosto. Saatavissa: <http://www.uta.fi/cmt/index/siella-on-suut-korvissa-web-2013.pdf>.

Kirveslahti, K., Siven, T., Vahala, M., & Vihunen, R. 2015. Kasvun aika. Helsinki: Sanoma Pro.

Koivunen, P.-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa: Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Korhonen, R., Rönkkö, M-L. & Aerila, J-A. 2010. Pienet oppimassa – Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Uni-print.

Kouvola kaupunki. 2016a. Erityisvarhaiskasvatus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kouvola.fi/index/paivahoitojavarhaiskasvatus/erityisvarhaiskasvatus.html> [viitattu 7.7.2017].

Kouvola kaupunki. 2016b. Pedagoginen pienryhmätoiminta varhaiskasvatuksessa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kouvola.fi/material/attachments/hyvinvointipalvelut/esitteet/MqzBlpnwr/Pienryhmatoiminta.pdf> [viitattu 7.7.2017].

Koskinen, T., Mustonen P. & Sariola, R. 2010. Taidekasvatuksen Helsinki – Lasten ja nuorten taide- ja kulttuurikasvatus. PDF-tiedosto. Espoo: Helsingin kaupungin tietokeskus. Saatavissa: https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/11_01_05_erityisjulkaisu_Koskinen.pdf [viitattu 13.7.2017].

Kylmänen, E. 2016. Uusi liikuntasuositus: Päiväkotikäiselle lapselle lisää vauhtia ja nujumista – katso HS:n laskurista, liikkuko lapsesi tarpeeksi. Helsingin Sanomat. WWW-dokumentti. Päivitetty 7.9.2016. Saatavissa: <http://www.hs.fi/urheilu/art-2000002919722.html> [viitattu 30.10.2017].

Laki lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta 580/2015.

Liiska, K. & Turunen, T. 2015. Häijyherneitä ja lempeyslientä – Opas lasten ristiriitatilanteiden ennaltaehkäisyyn. PS-kustannus.

Malmivirta, H. 2010. Lapsen hyvä arki. PDF-tiedosto. Saatavissa: <http://www.sosiaalikollega.fi/kaste/pohjois-pohjanmaa-lapsen-hyva-arki/Lapsen%20hyva%20arki%206.5.2010.pdf> [viitattu 28.6.2017].

MLL s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/5_6-vuotias/sosiaaliset_taidot/ [viitattu 8.7.2017].

Monimuotoinen/toiminnallinen opinnäytetyö. 2006. Virtuaali ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi> [viitattu 10.10.2017].

Nevanen, S. 2015. Taidekasvatus oppimisen, hyvinvoinnin, oppimisympäristöjen ja moniammatillisuuden perspektiiveistä tarkasteluna. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Numminen, P. 2005. Avaa ovi lapsen maailmaan. Tampere: Pilot-Kustannus Oy.

Ojala, M. 2015. Varhaiskasvatus, esiopetus ja koulun alku lapsen oppimisen ja kehittymisen näkökulmasta. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Opetushallitus. 2005. Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetus-suunnitelman perusteet 2005. PDF-tiedosto. Helsinki: Opetushallitus. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/123012_taideyl_ops.pdf [viitattu 29.6.2017].

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. PDF-tiedosto. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf [viitattu 7.7.2017].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. Iloa, leikkiä ka yhdessä tekemistä – varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset. PDF-tiedosto. Saatavissa: <http://opetusministerio.mailpv.net/archive/file/bc81848357d67abb8f462c6769b3f72c/okm21.pdf> [viitattu 4.11.2017].

Pääjoki, T. 2016. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L.(toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Päivähoitoasetus (16.3.1973/239).

Repo, L. 2015. Pienet lapset ja kiusaamisen ehkäisy. Jyväskylä: PS-kustannus.

Pulli, E. 2007. Temppuja taaperoille – liikuntaleikkejä 1–3-vuotiaille. Vammala: Tammi.

Pulli, E. 2013. Lupa liikkua – liikuntaleikkejä ja -tuokioita varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Lasten keskus.

Purovaara, T. 2005. Nykysirkus: aarteita, avaimia ja arvoituksia. Helsinki: Cirko – Uuden sirkuksen keskus.

Pääjoki, T. 2016. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ruokonen, I. & Rusanen, S. 2009. Esteettinen kasvattaja kulttuurisen kasvatustajana. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A.-L. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 10–14.

Salminen, S. 2016. Liikuttavan luovaa sirkusta lapsille ja nuorille. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Sirkuskoulu Bravuuri. Mitä sirkus on? WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.bravuuri.net/main.php?page=sirkus_on [viitattu 29.1.2017].

SnsI. Suomen nuorisosirkusliitto ry. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://snsI.fi/> [viitattu 4.11.2017].

Sääkslahti, A. 2005. Lasten vähäinen liikunta vaarantaa jo normaalin kehityksen. Yle. WWW-dokumentti. Päivitetty 16.12.2015. Saatavissa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2005/10/18/lasten-vahainen-liikunta-vaarantaa-jo-normaalin-kehityksen> [viitattu 30.10.2017].

Sääkslahti, A. 2015. Liikunta varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. Opetushallitus. PDF-tiedosto. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf [viitattu 28.6.2017].

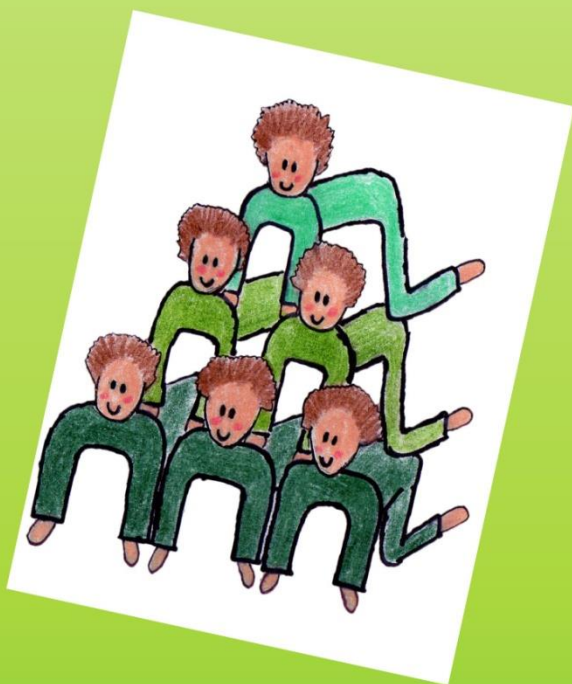
Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.

Vilen, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Siven, T., Neuvonen, S., & Kurvinen, A. 2008. Lapsuus -erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.

Yle. 2010. Sirkusharrastus kiinnostaa jo aikuisiakin. WWW-dokumentti. Päivitetty 12.8.2010. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-6163415> [viitattu 4.11.2017].

Sirkusta varhaiskasvatukseen

- opas lasten sirkustelun saloihin

Tekijät: Erika Julku ja Tuulia Kiiski 2017

SISÄLLYSLUETTELO

1	ALKUSANAT.....	3
2	SIRKUSKIRJOJA.....	4
2.1	Helppolukuisia kirjoja	4
2.2	Kertomakirjallisuutta ja satuja	4
2.3	Kuvakirjoja	4
3	SIRKUSMUSIIKKIA.....	5
4	LIIKUNTALEIKKEJÄ	6
5	ASKARTELUJA.....	7
5.1	Trapetsitaiteilija.....	7
5.2	Sirkuspelle	8
5.3	Jongleeraus pallot	9
6	TEMPPUKORTIT	13
6.1	Turvallisuusohje.....	13
6.2	Vinkkejä sirkusesityksen tekemiseen.....	35

1 ALKUSANAT

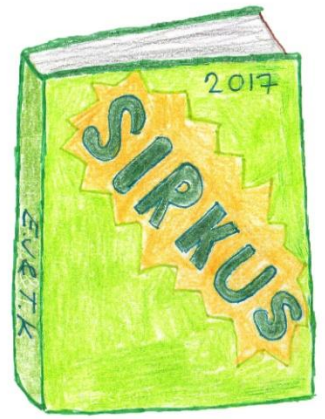
Tässä kansiossa on sirkusaiheisia ideoita, joita varhaiskasvattajat voivat käyttää 5–6-vuotiaiden lasten parissa. Sirkus on lajina lapselle hyvin kehittävä monella osa-alueella; se on erittäin hyvää liikuntaa ja siinä lapsi pääsee ilmaisemaan itseään luovasti. Lisäksi lapsen sosiaaliset taidot ja luottamus toisia lapsia kohtaan kasvaa. Parhaimmillaan sirkus synnyttää lapsilähtöisen ja lasta kannustavan kasvuympäristön, jossa myös epäonnistumiset sallitaan. Sirkus on liikuntamuoto, joka ei sisällä kilpailullisuuden elementtiä, vaan perustuu lasten mukavaan yhdessä tekemiseen.

Kansio on toteutettu osana kahden sosionomiopiskelijan opinnäytetyötä ja yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa. Se on myös siirrettävissä sellaisenaan muihin päiväkoteihin. Kansiollamme haluamme kannustaa sen lukijoita pohtimaan, kuinka he voisivat omassa työssään toteuttaa sirkustaitoja ja tutustua sirkusmaailmaan lasten kanssa.

Kansiossa on hyvät temppukortit lasten kanssa helposti toteutettavaan akrobatiaan. Lisäksi kansiosta löytyy sirkusaiheista kirjallisuutta, musiikkia, liikuntaleikkejä ja askarteluja. Mukana on myös selkeät ohjeet turvallisuuden huomioimiseen sirkustemppuja tehdessä. Kansiomme avulla voi päiväkodissa viettää sirkusaiheista viikkoa tai kuukautta.

Tällä lapsilähtöisellä ja luovalla liikuntamuodolla on myönteisiä vaikutuksia lasten hyvinvointiin. Sirkus luo aitoja yhdessäolon hetkiä ja auttaa lapsia yhteyteen toisten lasten kanssa. Sirkustemppuja voivat tehdä myös varhaiskasvattaja ja lapsi yhdessä, samalla vahvistuu luottamuksellinen suhde varhaiskasvattajan ja lapsen välillä.

Toivotamme sinulle ja lapsiryhmällesi iloisia yhteisiä sirkushetkiä!

2 SIRKUSKIRJOJA

2.1 Helppolukuisia kirjoja

Peetu sirkuksessa / Dale, Elizabeth. (Mäkelä 2015)

Väsynyt leijona: lastendekkari / Tuomola, Johanna. (Myllylahti 2014)

Trapetsitaiteilija Leila / Dolan, Penny. (Mäkelä 2013)

Sirkusnorsu Rani / Dolan, Penny. (Mäkelä 2013)

Jonglööri Joni / Dolan, Penny. (Mäkelä 2012)

Klovnit Pulla ja Pitko / Dolan, Penny. (Mäkelä 2012)

2.2 Kertomakirjallisuutta ja satuja

Salaperäinen sirkus / Koskinen, Juha-Pekka. (Karisto Oy 2017)

Sirkuspoika Oliver ja ihmeellinen taikakoppi / Luukkonen, Marjut. (Reuna Kustantamo 2017)

Tagli ja Telle: tehtävä sirkussaarella / Noronen, Paula. (Tammi 2016)

Abrakadabra!: sirkus sekoittaa kaupungin / Aho, Marja. (Myllylahti 2015)

Sirkusjuna saapuu / Itkonen, Jukka. (Lasten keskus 2015)

Sirkuskoira Rico / Lehtinen, Tuija. (Otava 2012)

Noora ja täyden kuun kestit / Marttinen, Tittamari. (Tammi 2010)

Jukka Vihi ja sirkusryöstö / Vaijärvi, Kari. (Mäkelä 2008)

2.3 Kuvakirjoja

Siiran sirkusmatka/ Niemelä, Reetta. (Otava 2017)

Peetu sirkuksessa / Dale, Elizabeth. (Mäkelä 2015)

Sirkuskoirat Roope ja Rops / Pere, Tuula. (WickWick 2015)

Otso Aarnisen salaperäinen seikkailu / Kettunen, Satu. (Tammi 2014)

Sirkusparaati: musiikkisatukirja lapsille / Bell, Niina. (Tammi 2013)

Miina ja Manu sirkuksessa / Koivisto, Jari. (Satukustannus 2013)

Dumbo / Tuomisto, Pekka. (Sanoma Magazines Finland 2013)

Lentävä pingviini / Jeffers, Oliver. (Karisto 2011)

Pietu ja sirkustähti / Löhönen, Vesa. (Karisto 2011)

Sirkus saapuu kirjastoon / Majaluoma, Markus. (Avain 2011)
Hurja-Harri ja pullon henki / Kunnas, Mauri. (Otava 2010)
Memmulä karkaa sirkukseen / Lindman, Mervi. (Tammi 2009)
Barbapapan teatteri / Tison, Annette. (Otava 2008)
Taiteilijaelämää: Pipsa ja herra Pompidoun kiertävä sirkus / Majaluoma, Markus. (WSOY 2007)
Mennään sirkukseen / Mikkanen, Raili. (Minerva 2012)

3 SIRKUSMUSIIKKIA

Circus - Theme music
Most beautiful Music - Circus Fantasy
Julius Fucik – Entry of the Gladiators (Gladiattorien tulo)
Johann Strauss - Radetzky-Marsch (Radetzky-marssi)
Carl Teike - Alte Kameraden (Vanhat toverit)
Dumbo - Main Title (tai mikä vain Disney-musiikki)
Jacques Offenbach - Can Can
Musica para circo
Scott Joplin – The Entertainer

Cirque Du Soleil Saltimbanco
Musiikkisirkus - lastenlevy
Loiskis - Silmäkääntötemppu
Pellekaija Pum - Matkalla Huitsin Nevadaan
Pelle Positiivi - Meriseikkailu
Pellekaija Pum - Ota koppi!

Fröbelin Palikat - Töihin sirkukseen
Fröbelin palikat – Taikurin hattu
Sirkusparaati

Sirkusparaati: musiikkisatukirja lapsille / Bell, Niina. (Tammi 2013)

4 LIIKUNTALEIKKEJÄ

Maa, meri, laiva -leikki sirkusteemalla:

Leikin aluksi sovitaan kolme erillistä aluetta ja merkitään niiden rajat, esim. viivat. Tämän jälkeen keksitään kolme sirkukseen liittyvää sanaa/paikkaa (esim. maneesi, sirkusteltta, nuora jne.) ja mikä niistä vastaa mitäkin aluetta. Sitten leikille valitaan johtaja, joka huutaa jonkun kolmesta alueesta ja jonne leikkijät nopeasti juoksevat. Leikkijä, joka saapuu viivalle viimeisenä, putoaa leikistä pois. Leikin voittaa lapsi, joka jää viimeiseksi mukaan leikkiin. Hänestä tulee uusi johtaja. Myös aikuinen voi olla leikkien johtaja.

Vinkki! Leikkiä voi hieman vaikeuttaa, kun valitaan asento, jossa alueella täytyy pysyä. (esim. yhdellä jalalla seisten, silta-asennossa, maassa maaten yms.)

Taikurihippa:

Taikuri on hippa, ja kun hän saa kiinni, taikoo hän kiinniotetun joko kiveksi, puuksi tai sillaksi. Hippa siis sanoo ääneen kivi, puu tai silta. Puu-asennossa nostetaan kädet ylös, kivi-asennossa mennään pieneen mykkyrään maahan ja silta asennossa kädet ja jalat ovat maassa ja peppu ylhäällä. Muut lapset voivat pelastaa kiven hyppäämällä pukkihypyn sen yli, puun kiertämällä sen ympäri ja sillan ryömimällä sen alitse.

Sirkusolennot:

Muodostetaan noin 4 hengen ryhmät, ryhmien tulee olla samankokoiset. Joka kierroksella leikinjohtaja kertoo montako jalkaa, kättä, päätä, selkää tai peppua lattiaan saa ryhmällä osua ja ryhmä pyrkii toteuttamaan tämän, toisiinsa liitoksissa olevan olennon. Kun olennot ovat valmiita, tarkastellaan toisten olentoja ja tarkastetaan, onko olennoilla oikea määrä eri raajoja maassa.

5 ASKARTELUJA

5.1 Trapetsitaiteilija

Tarvikkeet: paperia/kartonkia, kynät/tussit, sakset, kartonkia, keppi, piippukrassia, lankaa ja neula

Lapset voivat joko itse suunnitella ja piirtää oman trapetsitaiteilijan, jolla on vartalo ja pää tai sitten lapsille voidaan antaa valmis trapetsitaiteilijan kuva, joka väritetään. Jos lapset suunnittelevat itse trapetsitaiteilijan, on hyvä painottaa, että sille tehdään vain pää ja vartalo, kädet ja jalat tulee piippukrassista. Lisäksi trapetsitaiteilijan tulee olla tarpeeksi iso, että sille saa kiinnitettyä kädet ja jalat. Trapetsitaiteilija voi olla ihminen tai eläin. Kun trapetsitaiteilija on piirretty ja väritetty, leikataan se paperista irti ja neulalla tehdään pienet reiät käsillemme ja jaloille. Reikiin laitetaan piippukrassin pätkät jaloiksi ja käsiksi. Sitten tarvitaan keppi, jonka päihin solmitaan kaksi lankaa. Trapetsi on valmis. Lopuksi lapsi voi omaan trapetsiinsa kiinnittää trapetsitaiteilijan. Lapsi saa itse päättää haluaako hän laittaa trapetsitaiteilijan roikkumaan yhdellä kädellä vai jaloista vai johonkin muuhun asentoon. Käsien ja jalkojen kannattaa olla melko pitkät, että lapset voivat itse kieputtaa piippukrassi jalat tai kädet kepin ympärille. Lopuksi kaikki trapetsit voidaan laittaa roikkumaan esimerkiksi pitkään naruun, johon trapetsit kiinnitetään.

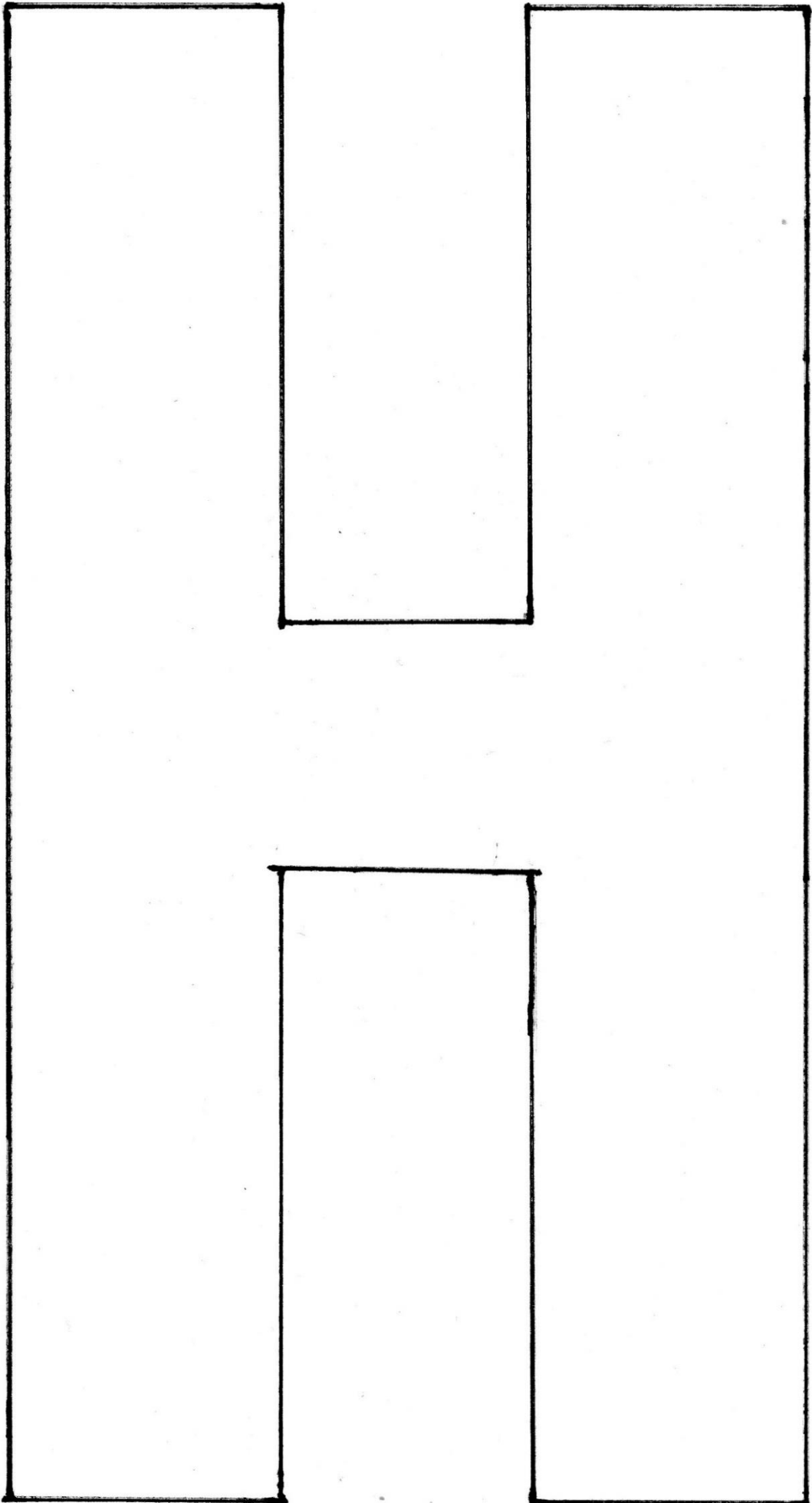

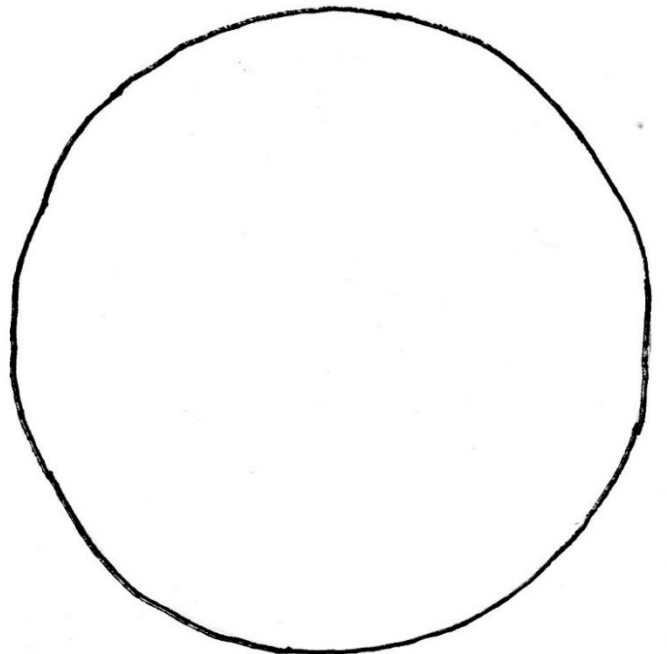
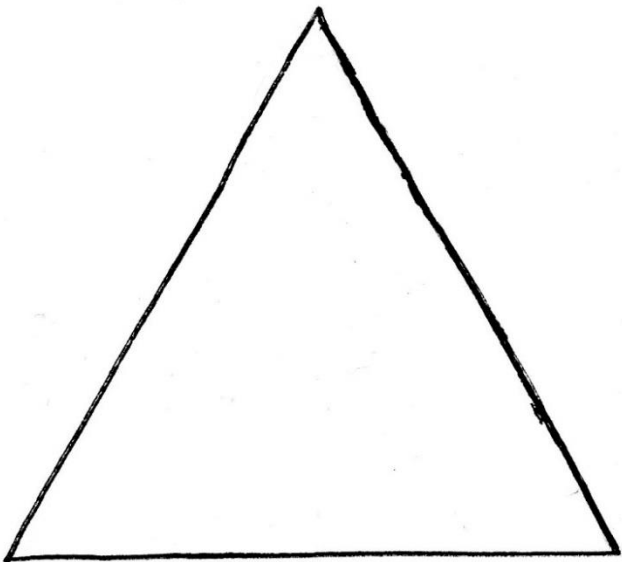
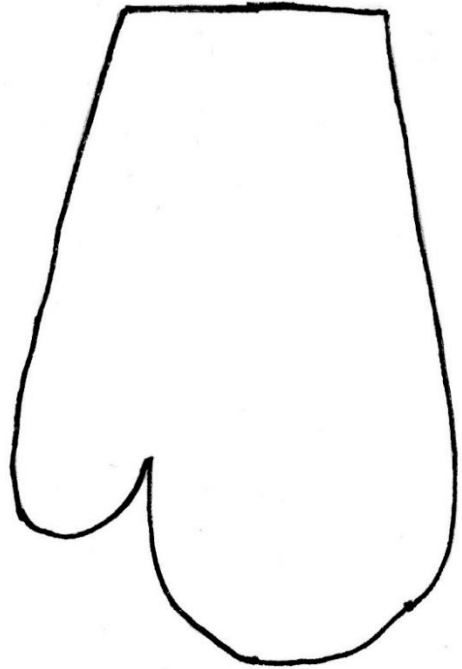
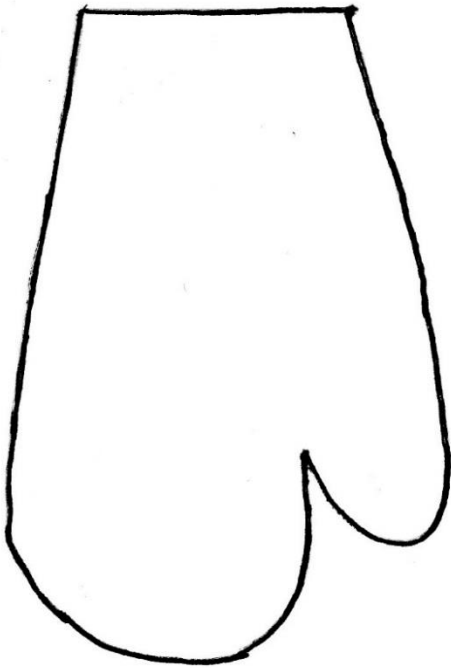
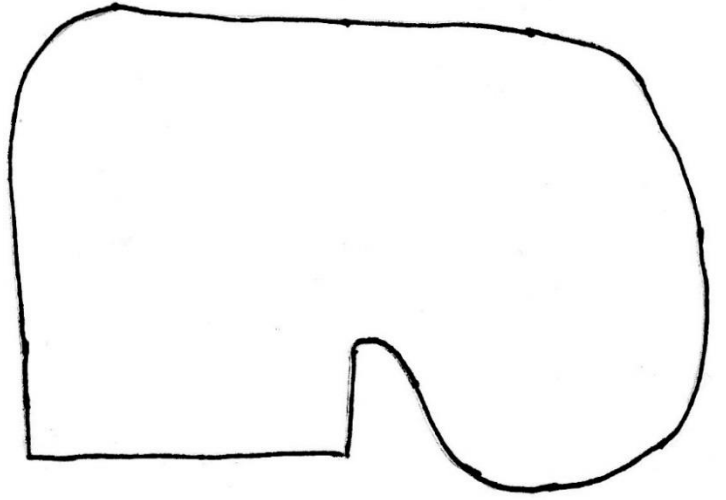
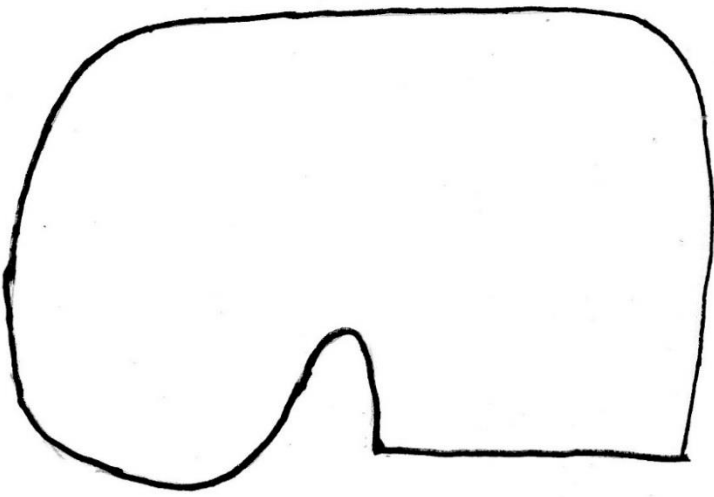
5.2 Sirkuspelle

Tarvikkeet: Kartonkia, tussit/kynät ja liimaa

Aikuinen kopio pellekaavat kartongille, josta lapsi voi leikata ne. Seuraavaksi liimataan kädet, jalat ja pää paikalleen. Pellen hattuun tehdään pieni taitos alareunaan ennen liimaamista. Kun kaikki osat on liimattu paikalleen, voi pellen puvun koristella haluamallaan tavalla ja toteuttaa pellen kasvot niin kuin haluaa. Kun pellet ovat valmiita, voi ne laittaa esimerkiksi jaloista roikkumaan pitkään naruun pyykkipojilla.

5.3 Jongleerauspallo

Tarvikkeet: Sakset, melko isoja ilmapalloja, kelmua ja riisiä

Leikkaa kelmusta suunnilleen 20 x 20 kokoinen pala, ja suorista se neliöksi pöydälle. Kaada kelmun päälle noin 1 desi riisiä. Taita kelmun kaikki kulmat ylös yhteen ja tee tiukka nyytti kelmusta niin että riisi jää kelmun sisälle. Ylimääräiset kelmun kulmat voi taittaa nyyttiä vasten. Leikkaa vielä toinen vähän pienempi kelmun palanen ja pyörittele se nyytin ympärille niin että nyytti alkaa muistuttaa palloa.

Seuraavaksi ota kaksi ilmapalloa ja leikkaa suipot päät ilmapalloista pois. Laita sormesi ensimmäisen ilmapallon sisälle ja venytä sitä niin, että saat ujutettua ilmapallon kelmunyytin päälle. Tämä täytyy tehdä varovasti, ettei kelmu mene rikki. Tässä vaiheessa lapsi todennäköisesti tarvitsee aikuisen apua. Halutessaan toiseen ilmapalloon voi leikata reikiä, jolloin jongleerauspallosta tulee kuviollinen. Tämän jälkeen sormilla venytetään toista ilmapalloa ja se ujutetaan ensimmäisen ilmapallon päälle. Varmista että päällimmäinen ilmapallo peittää reiän, joka jäi näkyviin ensimmäisen ilmapallon jälkeen. Halutessaan jongleerauspalloa voi koristella tusseilla. Jongleerauspallo on valmis heiteltäväksi!

Jos jongleerauspalloa heittää todella kovaa, se voi menettää muotoaan tai ilmapallot voivat mennä rikki, joten sitä on käsiteltävä hiukan varoen.

Kuva 1. Ensimmäinen vaihe, jossa tarvitsee kelmua ja riisiä.

Kuva 2. Toinen vaihe, jossa riisit ovat nyytissä ja ilmapallot leikattuna.

Kuva 3. Kolmas vaihe, jossa riisinyytti on ilmapallon sisällä.

Kuva 4. Valmiit pallot.

Jongleeraus palloilla muutama temppu:

-Heitä palloa kädestä toiseen, pallon tulisi nousta noin silmien korkeudelle ja käsien tulisi pysyä suunnilleen vatsan korkeudella.

-Heitä pallo kädestä toiseen kummankin jalan alta, eli nosta polvea koukkuun ja heitä polven alta pallo toiseen käteen.

- Heitä pallo korkealle suoraan ylöspäin yhdellä tai kahdella kädellä, tee nopea piruetti ja ota pallo kiinni. Katseen tulee pysyä piruetinkin aikana ylhäällä, jotta näkee mistä kohtaa pallo putoaa alas ja on parempi mahdollisuus saada pallo kiinni.

-Laita toinen käsi ylös ja toinen alas vastatusten pystysuoraan noin 40cm päähän toisistaan, heitä alemmalla kädellä pallo ylös ja ota ylemmällä kädellä kiinni ja ylemmällä kädellä voi pallon tipauttaa alas ja ottaa pallon alemmalla kädellä kiinni. Jos tämä on helppoa siirrä käsiä kauemmas toisistaan niin että pallon välimatkasta tulee suurempi.

-Laita toinen käsi vaakasuoraan eteen, tämä käsi pysyy koko ajan paikallaan eikä koske palloon. Toisella kädellä yritä heittää palloa vaakasuoran käden yli tai ali. Tässä liikkeessä pitää siis nopeasti liikuttaa samaa kättä vaakasuoran käden kummallakin puolella. Liikkuva käsi liikkuu vaakasuoran käden alapuolella vasemmalta oikealle ja oikealta vasemmalle.

6 TEMPPUKORTIT

Tässä luvussa on 20 erilaista temppukorttia. Osa tempuista on ihmispyramideja ja osa pariakrobatia liikkeitä. Temppukorteissa on liikkeitä, joita aikuinen ja lapsi voivat tehdä yhdessä sekä liikkeitä, joita lapset voivat tehdä keskenään. Temppukortit ovat luokiteltu helppoihin- keskivaikeisiin- ja vaikeisiin temppuihin. Harjoittelu kannattaa aloittaa helpoimmista tempuista. Jokaisessa temppukortissa on yksityiskohtainen selostus tempun tekemisestä turvallisuuden takaamiseksi.

Lue turvallisuusohjeet läpi ennen kuin alat tehdä temppuja lasten kanssa. Turvallisuusohjeissa on monta tärkeää asiaa, jotka on hyvä huomioida, ennen temppujen tekemistä. Turvallisuuteen liittyvät asiat on myös hyvä käydä lasten kanssa läpi ennen temppuilua. Temppuja tehdessä ensimmäisiä kertoja lue myös tarkasti temppukorttien ohjeselosteet läpi.

6.1 Turvallisuusohjeet

1. Ihmispyramidi ja pariakrobatia liikkeet tehdään rauhallisesti. Koskaan ei saa hypätä alas tempuista, jos siitä ei ole erikseen mainintaa. Ylimmät lapset kiipeävät ja laskeutuvat aina samaa reittiä.
2. Koskaan ei saa astua keskiselän päälle koska se on arka paikka. Jos tempussa kiivetään toisen selkään, tulee aina kädet ja jalat asettaa hartioille ja pepun päälle.
3. Temput tehdään aina pehmeän ohuen patjan päällä.
4. Kun ensimmäistä kertaa harjoitellaan ihmispyramideja, kannattaa kaikkien lasten harjoitella tukevan kontta asennon ottaminen maassa. Kontta asento on monessa tempussa pohjana. Kontta asennossa käsien tulee olla hartioiden leveydellä ja polvien välissä tulee olla pieni rako, jotta asento on tukeva. Kädet ja jalat tulee olla kohtisuoraan vartaloon nähden. Kontta asento siis muistuttaa pöytämäistä asentoa, jos selkä ajatellaan pöytätasoksi ja jalat sekä kädet ovat pöydän jalat. Lisäksi selkä ei saa olla notkolla tai köyryssä, selän tulee olla suorassa.
5. Aikuinen tarkistaa aina alimpien lasten asennot, että ne ovat hyvät, ennen kuin toiset lapset saavat luvan kiivetä alimpien lasten päälle.
6. Temppujen tekeminen aloitetaan helpoimpien temppujen tekemisestä. Kun taidot ovat karttuneet voidaan kokeilla tehdä vaikeimpia temppuja.

7. Ota huomioon lasten painot ja pituuserot temppuja tehdessä. Luonnollisesti pienimmät ja kevyimmät lapset kiipeävät ylös ja alimmaisiksi tulevat isommat lapset. Välillä kaikki lapset haluaisivat päästä ylimmille pyramidiin paikoille mutta kannattaa painottaa lapsille, että alimmilla lapsilla on todella tärkeä tehtävä, kun he ovat alimmaisina. Heidän täytyy olla vahvoja ja tukevia, he ovat pyramidin perusta.
8. Alimmaisten lasten täytyy pysyä pyramideissa tukevasti paikoillaan, jos he heiluvat heidän päälleen on mahdotonta kiivetä. Ihmispyramidista ei voi kesken kaiken lähteä alhaalla oleva lapsi pois tai pyramidi sortuu. Vasta kuin pyramidi on purettu voi alimmaisesta lapset nousta ylös.
9. Jos joku alimmainen lapsi valittaa että sattuu, hänen täytyy sanoa kovalla äänellä "alas", jolloin kaikki lapset laskeutuvat reippaasti alas pyramidista. Tärkeää on kuitenkin, että alimmainen lapsi ei lähde kesken kaiken pyramidista pois, niin että pyramidi sortuu.
10. Ihmispyramidiin tekeminen vaatii totuttelua, se voi tuntua aluksi haastavalta ja ehkä epämukavalta jostakusta lapsesta. Esimerkiksi jonkun selkään saattaa painaa toisen polvi ikävästi tms. sen takia onkin tärkeää katsoa, että lapsilla on tukevat oikeanlaiset asennot pyramideissa sekä katsoa ettei kenenkään selkään esimerkiksi paina polvi. On myös hyvä muistaa, että lapset eivät ole tehty sokerista, eivätkä he mene "rikki" ihan helposti.
11. Lapset eivät saa koskaan tehdä temppuja itsekseen ilman aikuisen ohjausta.
12. Käy turvallisuusohjeet läpi lasten kanssa ennen temppuilua.

Parikontta

Vaikeusaste: helppo

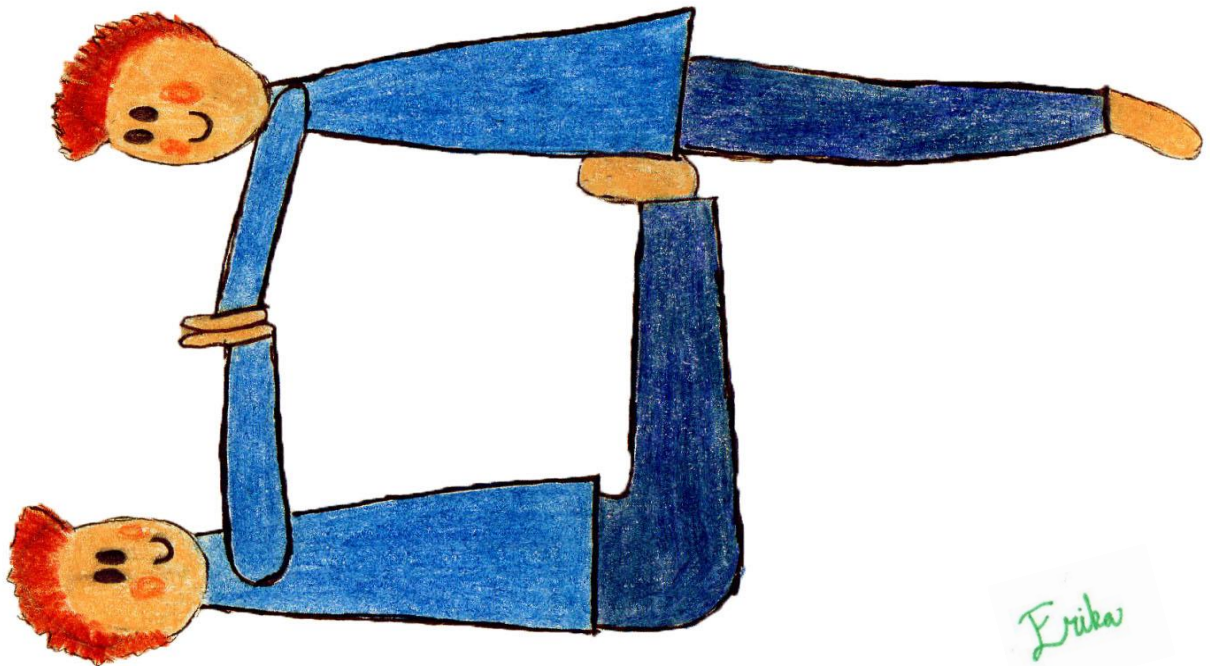
Tekijät: Lapsi ja aikuinen tai lapsi ja lapsi.

Kokoaminen: Alimmainen lapsi ottaa tukevan kontta asennon. Selän täytyy olla suorassa, selkä ei saa olla notkolla tai köyryssä. Polvien välissä täytyy olla pieni rako ja kädet ovat hartioiden leveydellä. Toinen lapsi asettaa kätensä kontassa olevan lapsen hartioille ja tämän jälkeen asettaa polvensa alemman lapsen pepun päälle. Parikontta on valmis.

Purku: Ylimmäinen lapsi voi astua rauhallisesti alas kontasta, nostamalla ensin jalat alas.

Auttaminen: Aikuinen varmistaa, että alimmaisella lapsella on tukeva kontta asento. Tämän jälkeen hän voi ohjata toista lasta asettamaan kädet ja jalat oikeisiin kohtiin ja tarvittaessa voi tukea ylimmäistä lasta pitämällä lantiosta kiinni.

Vinkki: Temppua voi vaikeuttaa niin että ylimmäinen lapsi meneekin seiso-
maan, eikä konttaan.

Lentokone

Vaikeusaste: Helppo

Tekijät: Lapsi ja aikuinen

Kokoaminen: Aikuinen asettuu selälleen ja nostaa kädet sekä jalat ylös. Lapsi käy seisomaan aikuisen pepun taakse. Aikuinen ja lapsi ottavat käsistä kiinni ja samalla aikuinen asettaa jalkapohjansa lapsen lantioluille niin että varpaat osoittavat vähän ulospäin. Lapsi voi vähän hypätä ja samalla aikuinen suoristaa jalkansa ja kätensä, jolloin lapsi nousee ilmaan. Lentokone on valmis.

Purku: Aikuinen koukistaa jalkoja niin että lapsi yltää jaloillaan maahan. Kun lapsi on maassa, päästetään käsistä irti.

Auttaminen: Aikuinen, joka tekee lapsen kanssa lentokonetta voi ohjata sanallisesti lasta ja kertoa mitä pitää tehdä. Jos lapsi roikuttaa raajoja lentokoneessa, voi häntä ohjeistaa suoristamaan itseään ja jännittämään lihaksia kuvan mukaisesti.

Polviseisonta

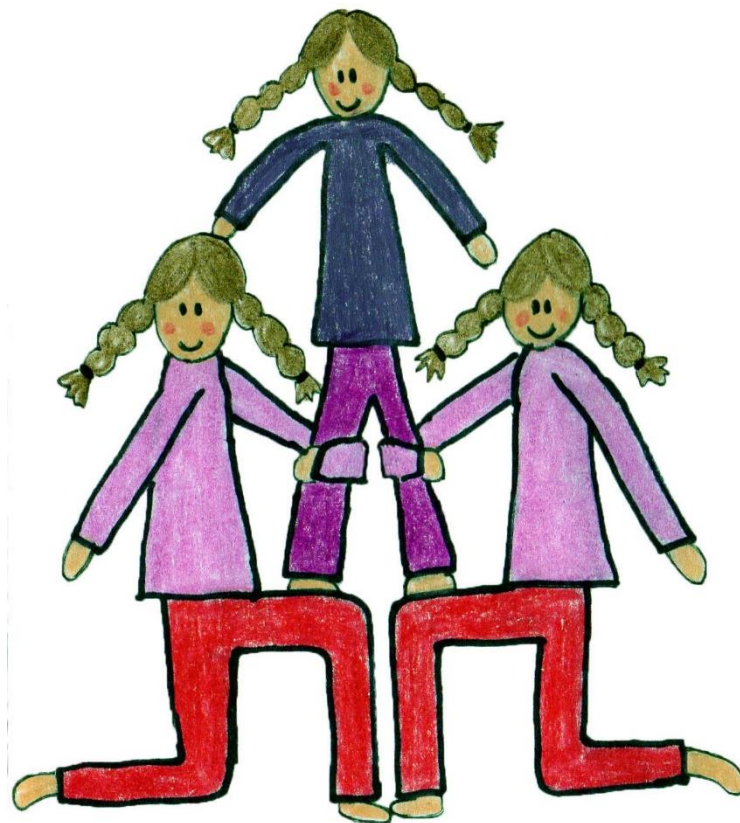
Vaikeusaste: helppo

Tekijät: Aikuinen ja lapsi

Kokoaminen: Aikuinen käy istumaan jalat koukussa. Lapsi tulee seisomaan jalkojen eteen ja aikuinen ottaa lapsen käsistä kiinni. Lapsi nostaa ensin toisen jalan aikuisen polvelle ja sitten toisen. Jos lapsen asento on melko tukeva voi aikuinen ottaa tiukan otteen lapsen polven yläpuolelta, ensin toisesta jalasta ja sitten toisesta ja lapsi voi suoristaa itsensä ja laittaa kädet sivuille. Polviseisonta on valmis.

Purku: Aikuinen ja lapsi ottavat käsistä kiinni ja lapsi astuu taaksepäin alas tempusta.

Auttaminen: Tempussa mukana oleva aikuinen voi ohjeistaa sanallisesti mitä lapsen tulee tehdä ja vetää häntä käsistä, jotta lapsi pääsee kapuamaan aikuisen polvien päälle.

Erika

Tuplapolviseisonta

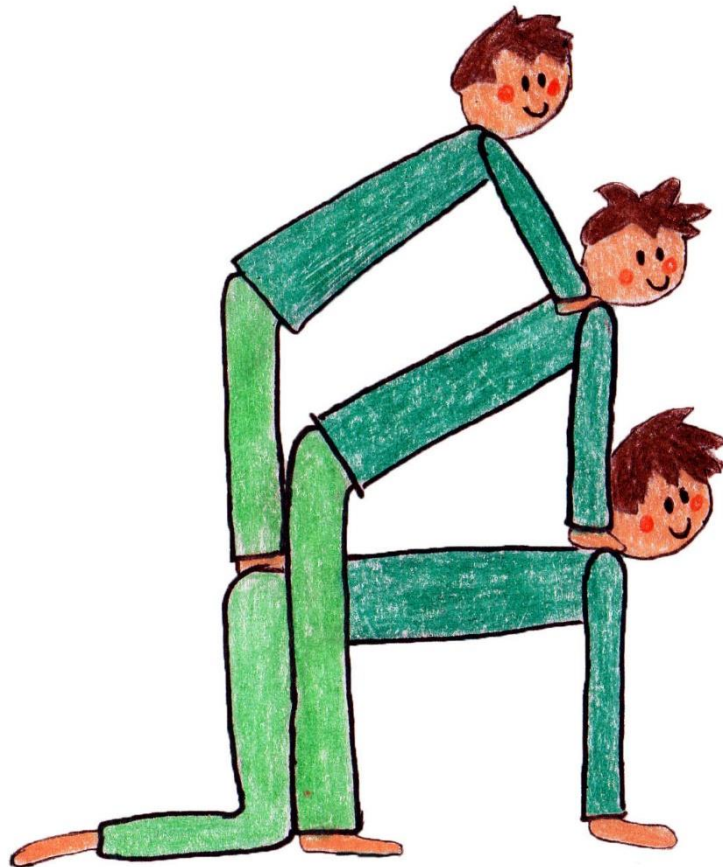
Vaikeusaste: Helppo

Tekijät: Kaksi aikuista ja lapsi

Kokoaminen: Aikuiset menevät ensin vierekkäin polviseinsontaan ja tämän jälkeen nostavat toisen jalan ylös, kuvan mukaiseen asentoon. Saman puoleinen jalka täytyy olla koukussa. Tämän jälkeen lapsi tulee ensin seisomaan aikuisten taakse ja ottaa käsillä kiinni aikuisten hartioista. Seuraavaksi lapsi nostaa toisen jalkansa aikuisen reidelle. Tämä aikuinen ottaa tukevasti jalasta kiinni polven yläpuolelta, kiertämällä käden lapsen jalan ympäri sisäreiden kautta. Sitten lapsi ponnistaa alemmalla jalalla ja asettaa sen jalan toisen aikuisen reidelle ja tämä ottaa tukevan otteen jalasta. Jos asento on tukeva voi lapsi nostaa kädet sivuille.

Purku: Lapsi pitää aikuisten hartioista kiinni ja aikuiset päästävät jaloista irti, jolloin lapsi pääsee astumaan alas eteenpäin pyramidista. Tarvittaessa aikuiset voivat pitää laskeutumisen ajan lapsen kädestä tai lantiosta kiinni.

Auttaminen: Pyramidissa mukana olevat aikuiset voivat tarvittaessa auttaa lasta kapuamisvaiheessa, nostamalla häntä vähän reiden kohdalta tai tukevilla kainaloista.

Torni

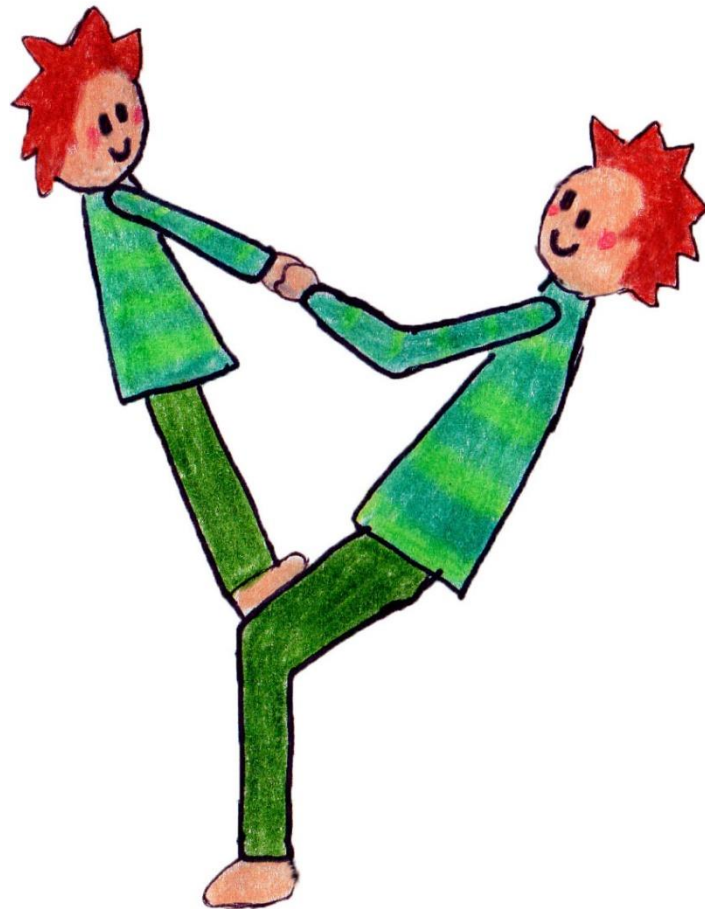
Vaikeusaste: Helppo

Tekijät: Lapset

Kokoaminen: Alimmainen lapsi ottaa tukevan kontta asennon. Seuraava lapsi asettaa kädet alimman lapsen hartioille ja nostaa toisen jalan alimman lapsen selän yli niin että hänen jalat ovat alimman lapsen lantion kummallakin puolella kuvan mukaisesti. Keskimmäisen lapsen täytyy olla sen verran edessä, että kolmas lapsi pystyy astumaan alimmaisen lapsen pepun päälle. Kolmas lapsi ottaa keskimmäisen lapsen hartioista kiinni ja asettuu alimmaisen lapsen pepun viereen ja nostaa ensin toisen jalan pepun päälle, samalla hän vetää käsillä itseään ylöspäin ja ponnistaa toisella jalalla niin että hän saa asetettua myös toisen jalan alimmaisen lapsen pepun päälle. Pyramidi on valmis.

Purku: Ylimmäinen lapsi astuu sivulle alaspäin ja nostaa vuorotellen jalkansa maahan ja viimeisenä irrottaa otteensa hartioista.

Auttaminen: Aikuinen voi ohjeistaa alimmaista ja keskimmäistä lasta ottamaan hyvät asennot ja tarvittaessa hän voi pitää kolmannen lapsen lantioista kiinni, kun kolmas lapsi kapuaa ylös omalle paikalleen.

Noja

Vaikeusaste: Helppo

Tekijät: Aikuinen ja lapsi

Kokoaminen: Lapsi ja aikuinen asettuvat seisomaan naamat vastatusten. He ottavat ranneotteen, aikuinen laittaa omat kätensä ristiin ja ottaa lapsen ranneista kiinni ja lapsi ottaa aikuisen ranneista kiinni. Aikuinen koukistaa jalkojaan ja lapsi astuu ensin toisella jalalla aikuisen reidelle ja ponnistaa toisella jalalla niin että saa asetettua toisenkin jalan aikuisen reidelle. Lapsi ja aikuinen kumpikin nojaavat vähän taaksepäin ja suoristavat itsensä. Jos asento on tukeva voi toisen käden päästää irti ja ojentaa käden sivulle. Noja on valmis.

Purkaminen: Lapsi astuu alas taaksepäin aikuisen reisiltä.

Auttaminen: Parina toimiva aikuinen voi sanallisesti selittää lapselle mitä lapsen tulee tehdä.

Risuaita

Vaikeusaste: Aikuisten kanssa helppo, lasten kesken vaikea

Tekijät: Kaksi aikuista ja lapsi tai lapset keskenään

Kokoaminen: Ensin harjoitellaan risuaita asentoa. Lapselle voi neuvoa, että ottaa leveään haara-asennon ja tämän jälkeen laskeutuu hissillä alaspäin niin että jalat ovat vähän koukussa ja varpaat osoittavat ulkosivuille päin. Selän pitäisi olla suorana ylöspäin eli ei pidä olla etunojaa. Kaksi lasta menevät vierekkäin risuaita asentoon. Tämän jälkeen kolmas lapsi tulee heidän selän taakse ja ottaa kumpaakin alempaa lasta olkapäistä kiinni. Kiipeävä lapsi nostaa ensin toisen jalkansa toisen lapsen reiden päälle lähelle nivusia ja samalla alla oleva lapsi kietoo kätensä jalan ympärille polven yläpuolelle sisäreiden kautta. Sitten kiipeävä lapsi ponnistaa ylös ja asettaa myös toisen jalan paikalleen, toisen lapsen reidelle ja tämä lapsi kietoo kätensä jalan ympärille ja tukee polven yläpuolelta. Jos asento on tukeva voi ylin lapsi irrottaa kätensä olkapäistä. Tätä kannattaa harjoitella ensin niin että kaksi aikuista on alhaalla ja lapset kiipeävät ylös.

Purku: Ylin lapsi pitää olkapäistä kiinni, alimmat lapset päästävät jaloista irti ja ylin lapsi voi astua eteenpäin, jolloin hän pääsee seisaalleen alas pyramidista.

Auttaminen: Ensin aikuinen voi ohjata kaksi alinta lasta paikalleen, tämän jälkeen hän voi auttaa ylintä lasta nostamalla häntä lantiosta, samalla kun hän kapuaa ylös, jos pyramidi on tukeva, voi lapsesta päästää irti, jos ei ole tukevan oloinen voi hänet nostaa alas tai neuvoa astumaan alas.

Erika

Köntti

Vaikeusaste: keskivaikea

Tekijät: Aikuinen ja lapsi

Kokoaminen: Aikuinen ottaa tukevan etunoja asennon. Kädet ovat tukevasti polvia vasten, jalat ovat leveässä haara-asennossa ja varpaat osoittavat vähän ulkoviistoon. Selkä tulee olla suorana. Lapsi tulee seisomaan aikuisen selän taakse ja asettaa kädet aikuisen hartioille. Lapsi nostaa toisen jalan aikuisen yläreidelle, ponnistaa samalla toisella jalalla ja vetää käsillä itseään ylöspäin niin että saa toisen jalan asetettua aikuisen toiselle reidelle. Kapuamisen aikana aikuinen nojaa vähän eteenpäin, jotta ei kaadu taakse kuin lapsi kiipeää. Lapsi asettaa polvet aikuisen selkää vasten nojaamaan ja polvet tulee laittaa lähelle toisiaan, jos asento on tukeva voi lapsi nostaa kädet sivulle. Köntti on valmis.

Purku: Aikuinen nojaa taas pikkaisen eteenpäin ja lapsi kapuaa selästä alas samaa reittiä kun kiipesikin.

Auttaminen: Tarvittaessa toinen aikuinen voi auttaa lasta kiipeämisvaiheessa, nostamalla lasta lantiosta samalla kun lapsi kiipeää selkään. Lasta voi myös sanallisesti ohjeistaa mitä hänen täytyy tehdä.

Erika

Tuoli

Vaikeusaste: keskivaikea

Tekijät: Aikuinen ja lapsi

Kokoaminen: Aikuinen käy selälleen makaamaan ja asettaa kätensä ulkokämmen alaspäin korviensa viereen ja nostaa jalat ylös. Lapsi tulee seisomaan kämmenille katse poispäin aikuisesta eli selkä on jalkoihin päin. Tämän jälkeen aikuinen laittaa jalat todella koukkuun alas, niin että lapsi pääsee istumaan jalkapohjien päälle, jos koko ero on todella suuri, tarvitsee aikuinen vähän notkeutta, että saa jalkapohjat lapsen pepun alle. Lapsi ottaa aikuisen nilkoista kiinni. Tämän jälkeen lapsi pikkasen ponnistaa jaloilla ja samalla aikuinen suoristaa jalkansa ja kätensä kohtisuoraan ylös, tällöin lapsi nousee aikuisen jalkojen ja käsien varaan istuma-asentoon. Asento on tukeva, kun aikuisen jalat ja kädet ovat aivan suorassa. Lapsi voi nostaa kädet sivuille.

Purku: Aikuinen koukistaa vähän käsiään ja jalkojaan. Hän vie jalkoja ja käsiä eteenpäin päätään kohti. Vähän ennen kuin kädet osuvat maahan ottaa aikuinen lapsen nilkoista kiinni ja ohjaa jalat korvien viereen tai jos aikuinen on taipuisa voi hän viedä jalat päänsä yli, jolloin lapsi pääsee astumaan tuolista alas.

Auttaminen: Lasta voi pitää kainaloista kiinni nousun ja laskun ajan. Tämä liike vaatii alla olevalta aikuiselta hyvää tasapainoa, että liike ei lähde sivulle, jolloin lapsi saattaa pudota sivullepäin. Kun kokeilee tätä liikettä ensimmäisiä kertoja, kannattaa vieressä olla toinen aikuinen.

Silta

Tekijät: Lapset

Vaikeusaste: Keskivaikea

Kokoaminen: Takana oleva lapsi käy istumaan polviensa päälle ja edessä oleva lapsi käy ensin kyykky asentoon. Tämän jälkeen kyykyssä oleva lapsi laittaa kädet maahan ja ojentaa toisen jalkansa taakse ja istuva lapsi asettaa jalan olkapäälleen. Seuraavaksi edessä oleva lapsi nostaa myös toisen jalkansa ja takana oleva asettaa sen toiselle olkapäälleen. Seuraavaksi takana oleva lapsi nousee hitaasti seisomaan, pitäen koko ajan edessä olevan lapsen nilkoista kiinni. Kun takana oleva lapsi on noussut seisomaan, pitäisi heidän olla kuvan mukaisessa asennossa. Edessä olevalla lapsella pitäisi selkä olla suorassa eikä notkolla, jos asento on tukeva, edessä oleva lapsi voi koukistaa nilkkansa, jolloin ne menevät "lukkaan" olkapäiden taakse, tällöin hän pysyy tiukasti paikoillaan ja takana oleva lapsi voi ojentaa kätensä sivuille.

Purku: Takana oleva lapsi ottaa edessä olevan lapsen nilkoista kiinni ja käy hitaasti istumaan povilleen, sitten hän voi päästää jaloista irti niin että edessä oleva lapsi saa nostettua vuorotellen jalkansa maahan.

Auttaminen: Aikuinen ohjeistaa sanallisesti lapsia ja tarvittaessa voi pitää käsillä seisovaa lasta lantiosta kiinni ja nostaa häntä. Lisäksi aikuinen ohjeistaa käsillä olevaa lasta jännittämään keskivartaloa, jotta lapsella ei tulisi notkoa selkää.

Erika

Konttaseisonta

Tekijät: Lapset

Vaikeusaste: Keskivaikea

Kokoaminen: Kaksi alinta lasta asettuu vierekkäin tukevaan kontta asentoon. Kolmas lapsi asettuu heidän taakseen ja ottaa käsillään heidän selistä kiinni ja asettaa ensin toisen jalan toisen lapsen pepun päälle ja sitten toisen jalan toisen lapsen pepun päälle. Kolmas lapsi on kyykky asennossa ja voi siitä suoristaa itsensä hitaasti niin että nousee seisomaan, jos nouseminen tuntuu vaikealta voi kolmas lapsi myös ensin mennä kahden alimman lapsen päälle kontta asentoon ja siitä aloittaa jalkojen siirtämisellä peppujen päällä seisomaan nousun. Helpotettu versio pyramidista: ylin lapsi voi jäädä kontta asentoon.

Purku: Ylimmäinen lapsi laskeutuu hitaasti seisoma asennosta köyryyn, ottaa käsillä tukea alimmaisten lasten selistä ja sitten astuu alas peppujen päältä.

Auttaminen: Aikuinen katsoo, että kahdella alimmalla lapsella on tukevat kontta asennot. Tämän jälkeen hän sanallisesti ohjeistaa mitä kolmannen lapsen pitää tehdä, kiipeämisvaiheessa ylintä lasta voi pitää lantiosta kiinni tai antaa hänelle käsi tueksi, kun lapsi nousee seisomaan.

Kuusi

Tekijät: Aikuinen ja lapsi

Vaikeusaste: Keskivaikea

Kokoaminen: Aikuinen tukee käsiään alareisiinsä ja ottaa leveän haara asennon ja kumartuu kuvan mukaisesti. Selän tulee olla aivan suorassa ja vaakasuunnassa, jos selkä on yhtään köyryssä, selkään ei voi kiivetä. Kun lapsi aloittaa kiipeämisen täytyy aikuisen jalat olla koukussa niin että lapsi pystyy astumaan ensimmäisellä jalalla reidelle. Lapsi asettuu aikuisen taakse ja ottaa selästä tai olkapäistä kiinni ja asettaa toisen jalkansa aikuisen reidelle. Sitten hän ponnistaa maassa olevalla jalalla ja asettaa tämän jalan polven suoraan aikuisen pepun päälle, samalla hän vetää käsillä itseään selän päälle. Sitten lapsi asettaa kätensä hartioille ja nostaa toisen jalan myös pepun päälle. Kun lapsi on päässyt selän päälle voi aikuinen suoristaa jalkansa, jolloin asento on tukevampi.

Purku: Lapsi kapuaa samaa reittiä alas kuin mitä hän kiipesi ei aikuinen koudistaa taas jalkoja niin että lapsi pystyy astumaan toisella jalalla reidelle ja kapuamaan alas.

Auttaminen: Lasta voi pitää lantiosta kiinni tämän kiivetessä selkään ja ohjata sanallisesti mitä lapsen tulee tehdä. Alas tullessa lasta voi myös pitää lantiosta kiinni tarvittaessa.

Portaat

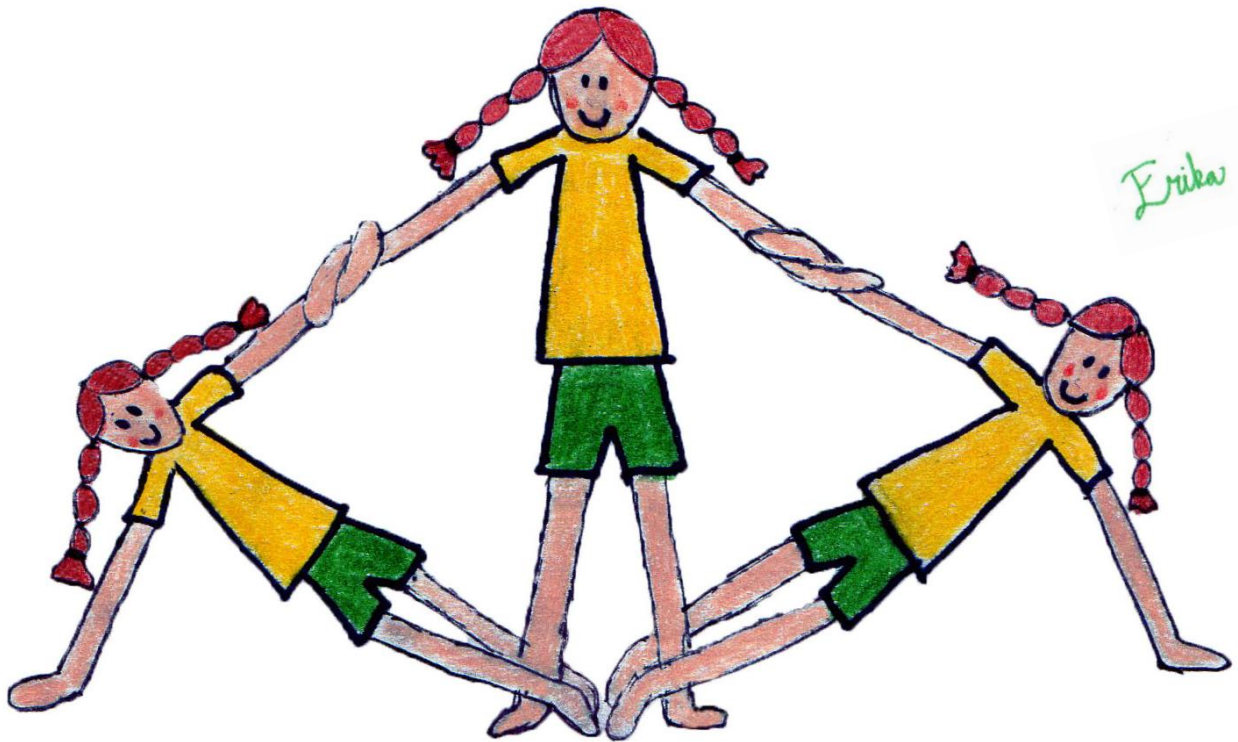
Vaikeusaste: Keskivaikea

Tekijät: Lapset

Kokoaminen: Alimmainen lapsi ottaa tukevan kontta asennon. Toinen lapsi menee seisomaan vastapäätä kontassa olevaa lasta ja asettaa kädet tämän hartioille. Keskimmäisen lapsen pitäisi olla noin yhden tai kahden askeleen päässä kontassa olevasta lapsesta ja selkä tulisi olla suorassa. Kolmas lapsi menee seisomaan kontassa olevan lapsen kyljen viereen ja asettaa kätensä keskimmäisen lapsen hartioille. Tämän jälkeen kolmas lapsi nostaa toisen jalkansa alimmaisen lapsen pepun päälle. Sitten hän ponnistaa ja ottaa käsillä tukea, jotta hän saa toisen jalan myös pepun päälle. Alimmaisella ja keskimmäisellä lapsella täytyy olla hyvin tukevat asennot, jotta kolmas lapsi pääsee kapuamaan ylös.

Purku: Ylimmäinen lapsi astuu pepun päältä alas sivulle päin.

Auttaminen: Ensimmäisen ja toisen lapsen voi sanallisesti ohjata paikoilleen. Kolmatta lasta voi nostaa tai tukea lantiosta, kun hän kiipeää omalle paikalleen.

Viuhka

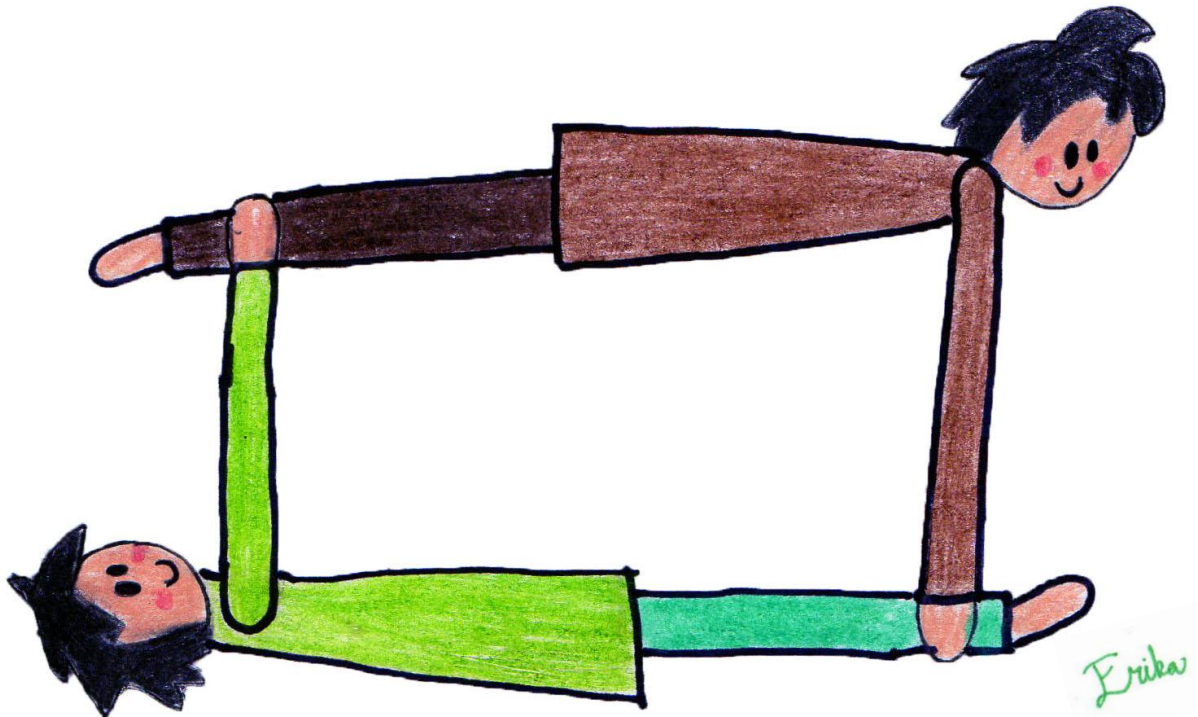
Tekijät: Lapset

Vaikeusaste: Keskivaikea

Kokoaminen: Keskimäinen lapsi seisoo paikallaan, jalat pienessä haara-asennossa. Hänen kummallakin puolella seisoo lapsi, he ottavat käsistä kiinni ranneotteella. Reunimmaiset lapset asettavat toisen kätensä maahan ja vievät jalat lähelle keskimäisen lapsen jalkoja viereen kuvan osoittamalla tavalla ja lopuksi nostavat keskivartalon ylös maasta ja jännittävät itsensä suoriksi. Reunimmaisten lasten jalkapohjat voivat olla kiinni toisissaan ja he voivat viedä taaimmaisen jalan keskimäisen lapsen jalkojen takapuolelle ja etummaiset jalat voivat olla keskimäisen jalkojen etupuolella vähän.

Purku: Lapset päästävät käsistä irti, jolloin lapset pääsevät seisomaan jaloilleen.

Auttaminen: Aikuinen voi neuvoa sanallisesti lapsille omat paikkansa ja mitä pitää tehdä. Lasten käsien ja jalkojen tulisi olla suoralla näkymättömällä viivalla. Viuhkaa voi olla vaikea saada suoraksi, jos lapsilla on paljon pituuseroa, varsinkin reunimmaisten lasten kannattaa olla melko samanpituiset. Reunimmaisten lasten keskivartalot eivät saisi kauheasti roikkua, vaan niiden tulisi olla jännittyneinä.

Pannukakku

Vaikeusaste: vaikea

Tekijät: Lapset

Kokoaminen: Ensimmäinen lapsi käy selälleen makaamaan ja nostaa kädet ylös. Toinen lapsi käy ensin kontalleen toisen lapsen kyljen viereen, pää tämän jalkoihin päin. Tämän jälkeen ylimmäinen lapsi ottaa maassa makaavan lapsen nilkoista kiinni ja asettuu punnerrusmaiseen asentoon niin että hän on kohti suoraan ylöspäin käsiinsä nähden. Hän nostaa ensin toisen jalan ylös niin että maassa makaava lapsi saa hänen nilkastaan kiinni ja käsi tulee olla aivan suorassa. Tämän jälkeen ylimmäinen lapsi jännittää keskivartalonsa ja nostaa myös toisen jalan ylös niin että alimmainen lapsi saa myös toisesta nilkasta kiinni. Temppu on valmis.

Purku: Ylimmäinen lapsi nostaa toisen jalan alas sivulle ja sitten toisen. Alimmainen lapsi voi ohjata jalkoja vähän sivullepäin päästä katsoen ja päästää vuorotellen nilkoista irti.

Auttaminen: Aikuinen ohjeistaa lapsia paikoilleen sanallisesti ja hän voi tukea ylempää lasta keskivartalosta, laittamalla kädet keskivartalon alle. Jos ylin lapsi on kovin velto, hänestä ei kannata päästää ollenkaan irti, jotta hän ei vahingossa romahda alemman lapsen päälle.

Korkea kottikärry

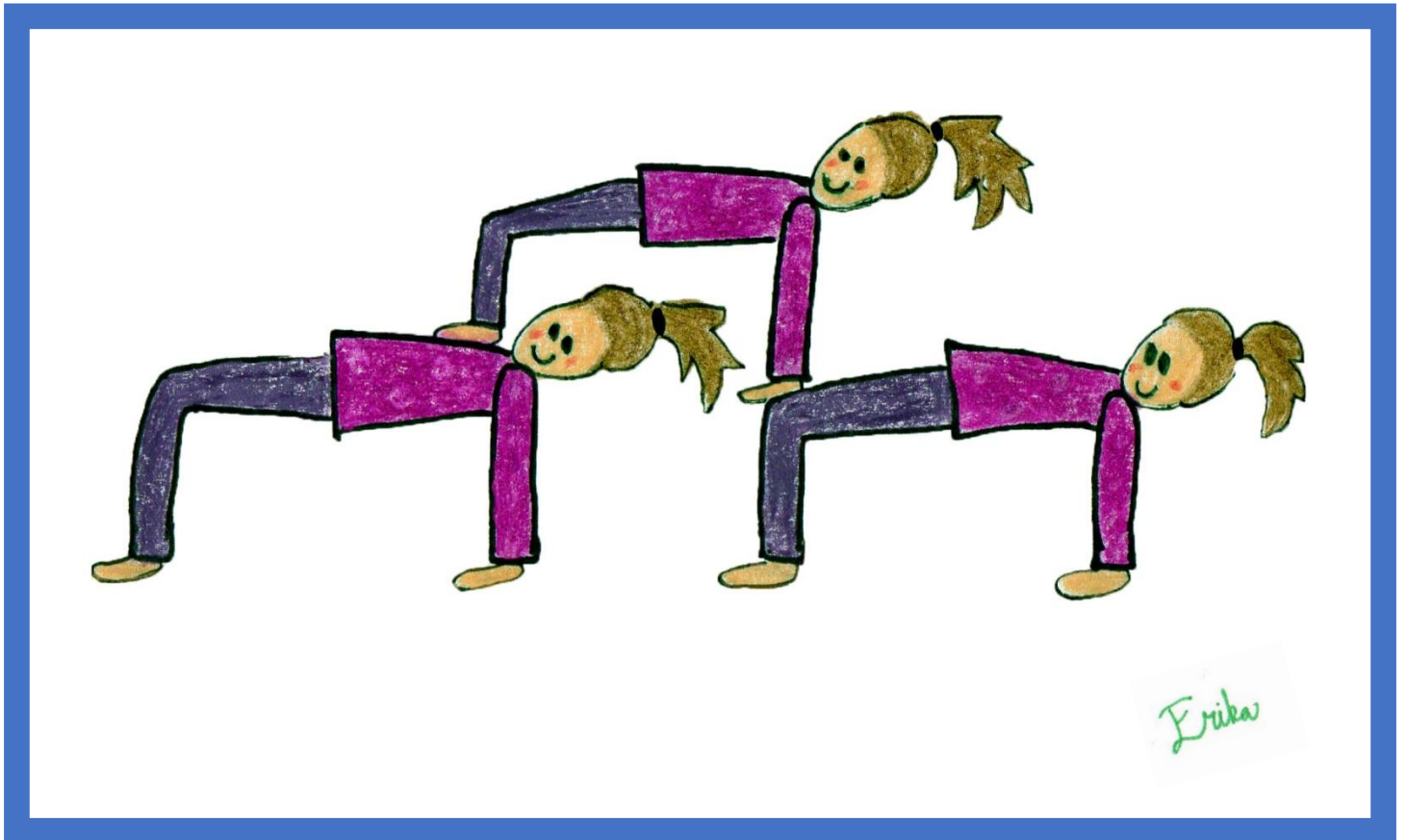
Tekijät: Lapset

Vaikeusaste: Vaikea

Kokoaminen: Ensimmäinen lapsi ottaa tukevan kontta asennon. Toinen lapsi käy polviseisontaan tämän taakse. Kolmas lapsi seisoo kontassa olevan lapsen kyljen vieressä ja asettaa kätensä kontassa olevan lapsen hartioille. Sitten hän ojentaa ensin yhden jalan polviseisonnassa olevalle lapselle, joka asettaa jalan olkapäälleen. Tämän jälkeen kolmas lapsi nostaa myös toisen jalkansa ja polviseisonnassa oleva lapsi ottaa jalan vastaan ja asettaa sen toiselle hartialleen. Tässä vaiheessa on hyvä katsoa, onko polviseisonnassa oleva lapsi sopivan kaukana kontassa olevasta lapsesta. Ylhäällä olevalla lapsella täytyy olla kädet kohtisuoraan ylöspäin. Jos asento on hyvä voi polviseisonnassa oleva lapsi nousta hitaasti seisomaan ja hän pitää koko ajan ylhäällä olevan lapsen jaloista kiinni säären kohdalta. Ylhäällä olevan lapsen keskivartalo ei saa olla notkolla, vaan sen täytyisi olla suorana niin että lapsi jännittää keskivartaloa. Pyramidi on valmis.

Purku: Takana oleva lapsi laskeutuu polviseisontaan ja päästää jaloista irti, jolloin ylhäällä oleva lapsi saa nostettua jalat vuorotellen alas.

Auttaminen: Aikuinen ohjaa lapsia sanallisesti. Hän katsoo, että kahdella alimmalla lapsella on hyvät asennot ja hän voi tukea kolmatta lasta pitämällä käsiä hänen keskivartalon alla koko ajan ja tarvittaessa nostaa vähän ja neuvoa jännittämään keskivartaloa, jos ylimmällä lapsella on tukevan näköinen asento voi kädet ottaa pois hänen altaan. Purku vaiheessa kannattaa myös pitää käsiä ylimmän lapsen keskivartalon alla.

Rapukasa

Vaikeusaste: Vaikea

Tekijät: Lapset

Kokoaminen: Ensin kaikkien lapsien kannattaa harjoitella rapuasento maassa itsekseen ja jos asento onnistuu hyvin voi kokeilla tehdä rapukasan. Rapuasennossa jalat ja kädet ovat kuvan mukaisesti maassa ja vatsa nostetaan ylös, tuloksena on pöytämäinen asento, jossa jalat ja kädet ovat kohtisuoraa alaspäin keskivartaloon nähden. Varpaat ja sormet osoittavat samaan suuntaan. Rapukasassa ensin kaksi alimmaista lasta ottaa tukevan rapuasennon ja ylimmän lapsen pituuden mukaan menevät sopivan kauaksi toisistaan. Ylin lapsi ensin asettaa kätensä toisen lapsen polvien päälle ja tämän jälkeen nostaa jalkansa vuorotellen edessä olevan lapsen hartioille ja lopuksi nostaa vatsansa suoraksi. Rapukasa on valmis.

Purku: Ylin lapsi nostaa jalkansa vuorotellen lattialle ja lopuksi nousee seiso-
maan.

Auttaminen: Aikuinen voi ohjata kaksi alinta lasta sopivalle etäisyydelle toisistaan. Tämän jälkeen hän voi tukea lasta, joka kapuaa ylimmäksi. Aikuinen voi pitää käsiään ylimmän lapsen vartalon alla ja tarvittaessa auttaa häntä asettamaan jalat alemman lapsen hartioille, ilman että ne osuvat esimerkiksi alemman lapsen naamaan.

Konttakasa

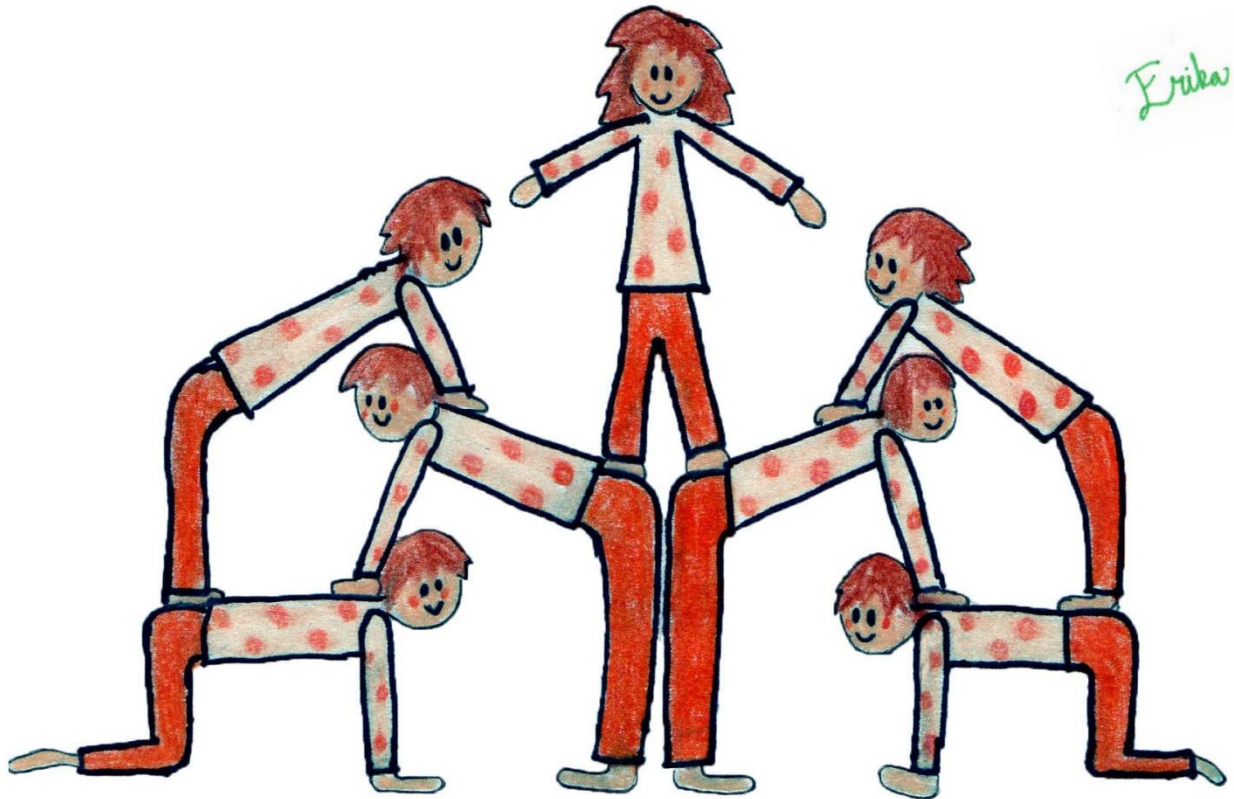
Tekijät: Lapset

Vaikeusaste: Vaikea

Kokoaminen: Kolme alimmaista lasta käyvät tukeviin kontta asentoihin. Jos käsillä on ahdasta, voi keskimmäinen lapsi laittaa omat kätensä ristiin vierekkäisten lasten kanssa. Alimmaisten lasten tulee olla aivan vierekkäin niin että kyljet ovat kiinni toisisaan. Seuraavaksi kaksi seuraavaa lasta asettaa kätensä keskimmäisen ja reunimmaisten lasten hartioille ja sitten he asettavat jalkansa alimmaisten lasten peppujen päälle. Keskimmäisen lapsen pepulle tulee kummankin lapsen sisempi polvi ja reunimmaisten lasten peppujen päälle tulee yhdet polvet, jotka ovat ulkoreunalla. Jos pyramidi pysyy kasassa voi vielä viimeinen lapsi kiivetä ylimmäksi. Hän menee pyramidin taakse, ja ujuttaa jalkansa alimpana olevan keskimmäisen lapsen pepun päälle ja ottaa tokan kerroksen lasten hartioista tai selistä kiinni ja ponkaisee toisella jalalla ylös ja vetää itsensä ylös ja asettaa polvensa keskikerroksen lasten peppujen päälle ja kädet tulee heidän hartioille.

Purku: Ylin lapsi kiipeää samaa reittiä alas kuin tuli ylös, eli hän astuu alimmaisen kerroksen keskimmäiselle pepulle ja kapuaa alas. Sitten voi toinen kerros astua sivulle alas ja lopuksi alimmaiset lapset voivat nousta seisomaan.

Auttaminen: Aikuinen tarkistaa, että alimmaisilla kolmella lapsella on hyvät ja tukevat kontta asennot. Seuraavaksi aikuinen voi sanallisesti selittää miten seuraavat kaksi lasta pääsevät kapuamaan paikoilleen. Viimeistä lasta hän voi tukea koko ajan lantiosta, nostamalla ja kannattelemalla lasta kiipeämisvaiheessa. Jos lapsi pääsee ylös mutta pyramidi on heiluva, voi lapsi samantien kavuta alas. Mutta jos pyramidi on tukevan oloinen voi ylimmästä lapsesta päästää irti. Mutta aikuinen pitää hänestä taas kiinni, kun hän kapuaa ala.

Linna

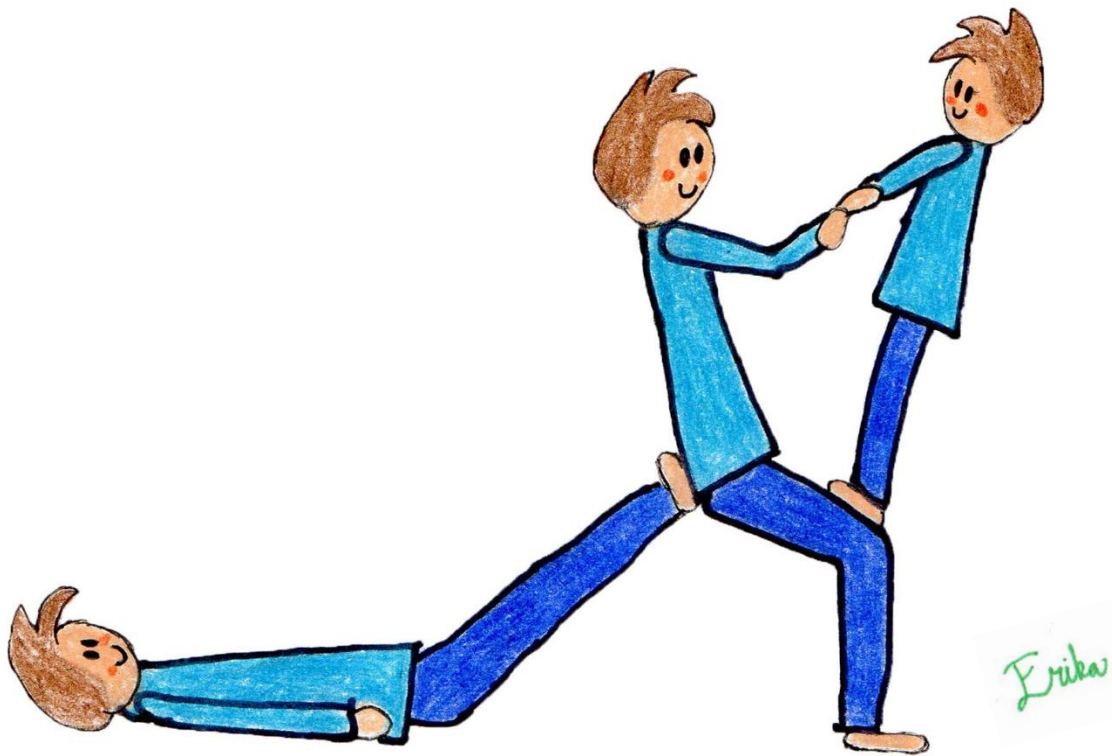
Tekijät: Lapset

Vaikeusaste: vaikea

Kokoaminen: Pyramidin sivuosat menevät niin kuin porraskortissa neuvotaan, ainoastaan kahdella keskimmisellä täytyy olla peput vastakkain, joka pitää ottaa huomioon rakentamisvaiheessa, että kumpikin porraskortti on sopivan lähellä toisiaan. Ensin neljä alimmaista lasta ottavat paikkansa, ja kolme ylintä lasta voivat kiivetä samaan aikaan pyramidin päälle. Keskimmäisen lapsen voi joko aikuinen nostaa peppujen päälle tai sitten voidaan ottaa yksi lapsi avuksi, joka käy kontta asentoon pyramidin taakse. Tällöin keskelle ylimmäksi kiipeävä lapsi, voi ensin ottaa pyramidin keskellä olevien lasten selistä kiinni ja hän voi astua kontassa olevan lapsen pepon päälle ensin. Sitten hän varovasti nostaa jalkansa kahden keskimmäisen lapsen peppujen päälle ja edelleen ottaa käsillä tukea heidän selistä. Keskimmisillä kahdella lapsella täytyy olla selät hyvin suorina tai aavistuksen verran notkossa, jotta heidän peppujen päällä voi seisoa. Sitten keskimäinen lapsi voi hitaasti suoristaa itsensä, jolloin hän nousee seisomaan. Samaan aikaan reunimmaiset lapset kapuavat reunimmaisten lasten peppujen päälle. Pyramidi on valmis.

Purku: Reunimmaiset lapset voivat astua sivulle alaspäin peppujen päältä. Keskimäinen lapsi käy ensin kyykkyy ja ottaa hänen alla olevien lasten selistä tukea. Aikuinen voi nostaa lapsen alas tai sitten hän voi käydä kyykyn kautta istumaan selkien päälle ja liukua eteenpäin peppujen päältä, jolloin hän pääsee seisaalteen alas pyramidin eteen. Kun kolme ylintä lasta ovat kavunneet alas, voivat loput lapset nousta seisomaan.

Auttaminen: Aikuinen huolehtii, että neljä alinta lasta ovat tukevissa asennoissa ja sopivan kaukana toisistaan. Aikuinen voi auttaa keskimmäistä lasta, joka kiipeää ylös. Hän voi nostaa keskimmäisen lapsen ylös pyramidiin tai jos lapsi kiipeää itse, voi häntä pitää lantiosta kiipeämisen ajan kiinni ja alastulon aikana myös.

Jalkanoja

Vaikeusaste: vaikea

Tekijät: Lapset

Kokoaminen: Ensimmäinen lapsi käy selälleen makaamaan ja nostaa jalat ylös. Toinen lapsi käy seisomaan alimmaisen lapsen pepun taakse, katse poispäin alimmaisesta lapsesta. Toinen lapsi ottaa alimmaisen lapsen jaloista kiinni ja koukistaa omia jalkoja ja asettaa alimmaisen lapsen jalat omaan alaselkäänsä. Keskimmäisen lapsen ei ole tarkoitus istua jalkojen päällä mutta hänen tulisi saada tukeva noja jaloista. Kolmas lapsi tulee seisomaan keskimmäisen lapsen eteen naama keskimmäiseen lapseen päin. He ottavat ranneotteen käsillään ja kolmas lapsi nousee keskimmäisen lapsen reisien päälle. Ylimmäisen lapsen tulee nojata vähän taaksepäin ja keskimmäinen lapsi nojaa myös taaksepäin saaden samalla tukea alimmaisen lapsen jaloista.

Purku: Ylimmäinen lapsi astuu alas pyramidista ja keskimmäinen lapsi voi nousta seisomaan tukevasti omille jaloilleen.

Auttaminen: Lapsia voi auttaa jalkojen asettamisessa toisen lapsen alaselkään ja kolmatta lasta voi auttaa kiipeämisvaiheessa nostamalla lantiosta samaan aikaan kun lapsi itse kiipeää. Sanallinen ohjeistus auttaa myös.

6.2 Vinkkejä sirkusesityksen tekemiseen:

1. Kun pyramidi tai pariakrobatia temppu on valmis, pyydä lapsia nostamaan päät ylös ja hymyilemään.
2. Jokaisessa tempussa pysytään noin 5 sekuntia, kun temppu on valmis pyydä ylhäällä olevaa lasta laskemaan rauhalliseen tahtiin viiteen, kun hän on laskenut viiteen voi tempun purkaa.
3. Esityksessä on alku, keskivaihe ja loppu. Keksi millä liikkeellä lapset tulevat ”lavalle”, esimerkiksi kuperkeikoilla tai kottikärryväelyllä. Tämän jälkeen tehdään sovitut temput ja lopuksi kumarretaan. Kumarrukset kannattaa myös harjoitella temppujen harjoittelun ohella.
4. Jos esityksessä on esimerkiksi kaksi ryhmää, jotka tekevät samat ihmispyramidit, täytyy pyramidit tehdä samanaikaisesti. Aluksi alimmaiset lapset menevät omille paikoilleen, tämän jälkeen sovitaan että yksi lapsi joka kiipeää ylös pyramidiin, tarkastaa että kummankin ryhmän alimmaiset lapset ovat paikoillaan ja sanoo sitten kovalla äänellä ”hop”, jolloin ylimmäiset lapset saavat lähteä kiipeämään omille paikoilleen. Sama lapsi tarkistaa että kaikki pyramidit ovat valmiit, laskee mielessään 5:teen ja sanoo uudestaan ”hop” kovalla äänellä, jolloin lapset voivat purkaa tempun.
5. Lapsille voi keksiä jonkin yksinkertaisen liikkeen, jolla voi liikkua tempusta toiseen ja jota voi tehdä silloin, kuin lapsi odottaa että pääsee tekemään tempun, esimerkiksi marssiminen. Tämä liike vähentää ylimääräistä nenän kaivamista esityksen aikana yms.
6. Lasten pitkät hiukset kannattaa laittaa kiinni temppuja tehdessä, niin ne eivät ole tiellä.
7. Vaikeimpia temppuja tehdessä aikuinen voi olla mukana auttamassa lapsia tempun kasaamisessa tai olla varalta vieressä. Aikuisen läsnäolo esityksessä ei pilaa esitystä.
8. Mikäli tempun tekeminen ei onnistu ensimmäisellä kerralla, neuvotaan lapsia kokeilemaan temppua kaksi kertaa uudestaan mutta jos temppu ei vielä onnistu, mennään esityksessä eteenpäin.
9. Temppuja tehdessä kannatta miettiä, mistäpäin katsoen temppu on näyttävimmän näköinen. Onko temppu suoraan yleisöön päin vai sivutain. Vältetään sitä, että esiintyjät ovat selkä yleisöön päin. Lapset kiipeävät pyramideihin aina takaseinän puolelta, eikä yleisöön olevalta puolelta.
10. Mikäli temppuesitykseen haluaa panostaa paljon, voi lapsilla olla jonkinlaiset esiintymisasut. Esimerkiksi mustat shortsit ja yksiväriset t-pai-

dat tai muuten vapaasti valittavat vaatteet mutta tonttulakit päässä. Lisäksi kaikille lapsille voi tehdä kasvomaaleilla esimerkiksi punaisen nenän tai punaiset posket tms. ja kaikille tytöille voi tehdä samanlaiset kampaukset esimerkiksi saparot tai letit.

